Октябрнинг 50 йиллиги

ЮБИЛЕЙ ДАСТУРХОНИГА

Суратда: (Чапдан ўнгга) Узумчилик боғининг бригадири Худойназар Умаров. Кекса боғбон Бозорбой Ботиров ток кесишда. Омбор мудири Ш. Шорустамов (чапда) колхоз раиси С. Муҳаммаджонов ўртоқлар омборда олманинг қандай сақланаётганлигини кўздан кечирмоқдалар.

БУТУН ДУНЕ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 215 (3697). | Сешанба, 31 октябрь 1967 йил. | Баҳоси 2 тийин.

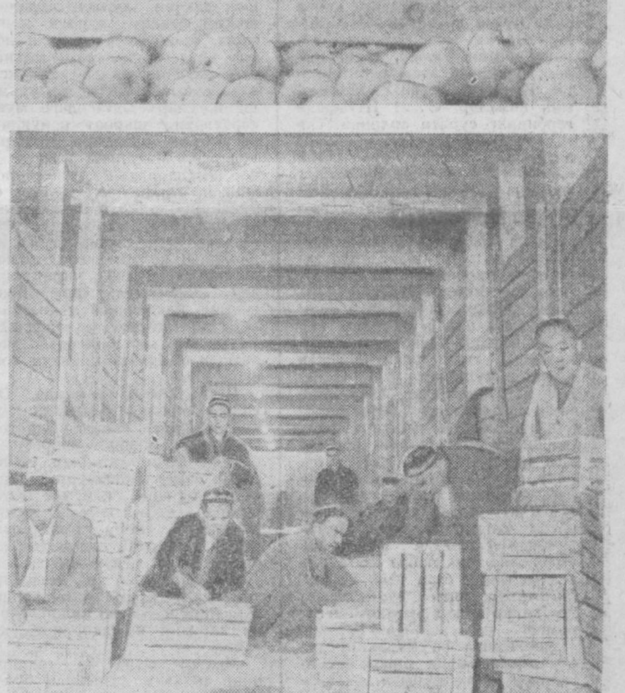

Колхознинг икки қаватли омбори. Биринчи қаватда асосан мевалар сақланади, иккинчи қаватида сабзавот ва полиз экинлари маҳсулотлари.

А. Абалян фотолари.

БОҒБОНЛАР СОВҒАСИ

УНУМДОР далалар, ширин-шакар мевага кон боғлар икки канал оралиғига жойлашган. Колхоз ерларига назар ташласангиз қишлоқлар белига қўш кумуш белбоғ бўлган икки канал бу ерли деҳқонлар, боғбонлар меҳнат қилаётган экин майдонларини келинчакдек ясантириб юборганининг шоҳиди бўласиз.

Колхоз ерлари кейинги уч-тўрт йил ичида Тошкент шаҳри кенгайганлиги туфайли ва янги магистрал йўллар чиқарилганлиги учун бирмунча камайди.

— Ҳозирги пайтда бизнинг боғларимиз ва экин майдонларимиз бўлиб 600 гектар еримиз бор, — дейди колхоз раиси Сидиқжон Муҳаммаджонов, — биз ерларимиз бунчалик камайиб қолди, энди нима қиламиз деб ўтирмадик. Правление ва партия ташкилоти колхоз активларини йиғиб қишлоғимизнинг кексалари иштирокида маслаҳат қилдик. Оз ердан илгариги кўп еримизга қараганда мўлроқ ҳосил олишимиз мумкинмийўқми шу ҳақда гап борди. Ҳамма бир оғиздан гектаридан олинадиган ҳосилдорликни ошириш ҳисобига, бир қарич ернинг ҳам умрини бекорга ўтказмай ялпи ҳосилни камайтирмаймиз, деб айтди. Бунинг учун нималар қилиш тўғрисида келишиб олинди. Кекса деҳқонлардан Турғун ака Абдураҳимов мамнун сўзлайди.

— Биз эшитяпмиз, пахтакор колхозларда звено бўлиб ишлашга ўтилибди. Хўш, нима учун шундай усулни бизнинг сабзавотчилик ва боғдорчилик колхозимизда ҳам қилиб бўлмайди. Менимча бу усул биз учун жуда маъқул усул. Унинг сўзини кекса боғбонлардан Ниёзмат ота Абдураҳимов маъқуллаб чиқди. **Шундай қилиб сабзавотчилик хўжалиги ҳисобланган ва боғдорчилиги ривожланаётган бизнинг колхозда ишни звено усулида ташкил этишга қарор қилинди.**

Бу прогрессив усулнинг колхозчиларга маъқул бўлган томони яна шундаки, иш шу йўсинда уюштирилганда колхозчиларга ҳақ тўлаш ҳаммани хурсанд қилмоқда. **Колхоз звенолар билан тузган шартномасида пландан ташқари етиштирилган ҳосилнинг 80 процентини уни бунёд этган кишиларга бўлиб бериш кўрсатилган. Шу шартга кўра Турғун ака Абдураҳмонов оиласига пландан ташқари етиштирилган маҳсулотнинг 80 проценти бўлиб берилди,** фақат шунинг ўзидан унинг оиласи 3000 сўм пул олди.

• Минг тонна маҳсулот сиғадиган омбор • Гектаридан 250 центнердан узум • Пландан ташқари етиштирилган ҳосилнинг 80 проценти мукофотга • Гектаридан 25 тоннадан картошка

Бу ерда звено усули шунчаки хўжакўрсинга эмас, қатъий йўсинда ташкил этилганлиги учун колхозда сабзавотдан, полиз экинларидан, боғдан, айниқса, узум боғларидан мўл ҳосил олинмоқда.

Масалан, правление аъзоси коммунист Турғун ака Абдураҳимов бошлиқ звено аъзолари бу йил эртаги карамнинг ҳар гектаридан 45 тоннадан, эртаги картошканинг ҳар гектаридан 25 тоннадан ҳосил олдилар. Ваҳоланки, звено усули амалга оширилмаган йилларда худди ана шу ерлардан 10—12 тоннадан картошка олинарди.

Боғдорчиликда ҳам звено усули жуда қўл келмоқда. 60 ёшли Ниёзмат ота Абдураҳимов бир гектар ердаги узумни парвариш қилиб мўл ҳосил етиштириш ҳақида шартнома тузган эди. Мана, ҳосил узиб-йиғиб олинди. Топширилган узум 250 центнерни ташкил этди. Ваҳоланки, шу узумзорларнинг ҳар гектаридан илгари 120—130 центнердан ҳосил етиштирилар эди. Звено усулининг шартларига кўра Ниёзмат ота ҳам пландан ташқари етиштирилган маҳсулотининг 80 процентини ўзи олади.

Қилаётган меҳнати учун катта даромад эгаси бўлаётган колхозчилар ва механизаторлар жуда мамнунлар ва фаровон ҳаётлари учун партия ва ҳукуматга раҳматлар айтмоқдалар.

«Ленин йўли» колхозида бундай мисолларни ҳар бир звенодан ҳам топиш мумкин. Кўпчилик ана шундай фидокорона меҳнат қилаётганлиги учун колхозда барча экинларнинг хили бўйича берилган топшириқ ошириб бажарилмоқда. Чунончи, шу кунгача умуман 2000 тонна ўрнига 2150 тонна маҳсулот етказиб берилди. Шундан помидор, пиёз ва ош лавлаги юзасидан берилган топшириқлар анча ошириб адо этилди. Эртаги сабзидан ҳам мўл ҳосил етиштирилди. Ўн гектар ердаги кечки сабзи қазиб олиниб, бу соҳадаги план ҳам ошириб бажарилади.

Боғдорчилик ва узумчилик соҳасида ҳам қувончли натижалар қўлга киритилмоқда. Пландаги 145 тонна ўрнига 180 тонна узум сотилди. 700 тоннадан ортиқ мева тайёрланди. Ҳозирги пайтда колхоз омборида қиш кунлари шаҳар меҳнаткашларига сотиш мақсадида 150 тонна олма сақланмоқда.

Юқорида айтганимиздек колхозда ҳар бир қарич ердан унумли фойдаланилмоқда. Масалан, кўчати олиб бўлингач парник чуқурларига ҳам ошқовоқ экилган эди. Шундан 30 тонна ҳосил олинди. Умуман ҳозир колхозда 200 тоннадан ортиқ ошқовоқ бор. Буни пешмапеш шаҳарликларга сотилмоқда.

Ўтган йилларда етиштирилган мўл сабзавот ва мева ҳосилини қишда сақлаш учун кўп қийинчиликлар бўларди. Айниқса картошка даланинг ўзида чуқурларга кўмилиб унинг бир қисми нобуд бўлиб кетар эди. Олмалар хирмон-хирмон қилиб уюб қўйилганидан эзилиб чирирди. **Ўтган йили 1000 тонна маҳсулот сиғадиган икки қаватли омбор қуриб биткази**лди. Колхозлараро қурилиш ташкилоти томонидан барпо этилган бу омбор темир-бетондан ишланди. Маҳсулотнинг яхши сақланиши учун ҳаво кириб-чиқиб турадиган махсус трубалар ўрнатилди.

— Биз энди картошкани ўрада сақлашдан, олма ва бошқа меваларни омборларга тўплаб қўйишдан қутилдик, — дейди раис.

Калинин районидаги «Ленин йўли» колхозининг аъзолари: Бизнинг асосий мақсадимиз ҳамма экинлардан, боғларимиздан, узумзорларимиздан мўл ҳосил етиштириш», дейдилар.

Бу деҳқонлар, боғбонлар нияти. Колхознинг фидокор чорводорлари ҳам улардан орқада қолишмаяпти. Ҳозиргача 160 соғин сигирнинг ҳар биридан 2100 килограммдан сут соғиб олинди. Қория Шокирова, Умри Қулмуҳамедова каби сут соғувчилар эса ўз боқимларидаги сигирлардан бундан ҳам ошириб сут соғдилар.

«Ленин йўли» колхозининг аъзолари юбилей дастурхонига ширин шакар мевалари, серқаймоқ сутлари, олтиндай товланувчи узумлари билан барака киритадилар.

С. МАҲКАМОВ.

ҚАҲРАМОНЛАР ШУҲРАТИ АБАДИЙ ЯШАЙДИ

Улуғ Ватан уруши йилларида фашист босқинчиларига қарши курашиб, қаҳрамонларча ҳалок бўлган оққўрғонлик жангчиларга ёдгорлик ўрнатилди.

Бугун ана шу ёдгорлик тантанали вазиятга очилади. Ватан озодлиги учун, бахтимиз учун мардона курашган халқимиз фарзандларига абадий шон-шарафлар бўлсин!

ШОЛИ ТАЙЁРЛАШ ПЛАНИНИ БАЖАРДИЛАР

Юқори Чирчиқ район шоликорлари юбилей шарафига бошланган мусобақага қўшилиб яна бир муваффақиятни қўлга киритдилар. Улар пахта, луб тайёрлаш планини шараф билан адо этганларидан кейин давлатга шоли сотиш топшириғини ҳам ошириб бажардилар. 991 тонна ўрнига давлат омборларига 1155 тоннадан ортиқ шоли етказиб берилди.

Шунингдек, кечаги топширилган шоли билан Оржоникидзе район хўжаликлари ҳам шоли тайёрлаш планини бажарганликлари ҳақида рапорт бердилар.

БАЙРОҚДОР КОРХОНАЛАР

Тошкент тепловоз-вагон ремонти заводи бир пайтлар революция бешиги бўлган. Устахона ишчилари Тошкентда Совет ҳокимиятини ўрнатишда ва революция ғалабаларини сақлаб қолишда ғоятда катта жонбозлик кўрсатганлар. Ўшандан бери орадан ярим аср вақт ўтди. Эллик йил давомида корхона юксалди, республиканинг энг йирик заводларидан бирига айланди.

Ўтган йилларда завод коллективи тилга олса арзийдиган, кўз кўрса қувонадиган муваффақиятларни қўлга киритди. Айниқса юбилей йилида ремонтчилар эришаётган ютуқларнинг кўлами кенг бўлаяпти. Юбилей шарафига социалистик мусобақага қўшилган бригада ва участкалар, цех ва бўлимлар ўн ойлик топшириқни муддатидан олдин бажарганликлари ҳақида бирин-кетин ғалаба рапорти бераётирлар. Шу муваффақиятлар учун завод коллективи Ўзбекистон КП Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми, республика Министрлар Совети ва Узсовпрофнинг Эсдалик байроғи билан мукофотланди.

27 октябрда завод клуби байрам тусида безанди. Бу ерда эсдалик байроғини топширишга бағишланган митинг бўлди. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов республиканинг отахон корхоналаридан Тошкент тепловоз-вагон ремонти заводи вакилларига Эсдалик байроғини топширар экан, уларни эришилган муваффақиятлар билан қизғин қутлади ва меҳнатда янгидан-янги ютуқлар тилади.

* * *

Ҳамманинг чеҳрасида табассум. Улар суюнишса, қувонишса арзийди бугун. Баракали меҳнатлари партия ва ҳукуматимиз томонидан муносиб тақдирланди. Коллективга КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми, СССР Министрлар Совети ва ВЦСПСнинг Эсдалик байроғи тантанали равишда тақдим этилди.

Бу тантана куни кеча тўқимачилар маданият саройида бўлиб ўтди. Фрунзе район партия комитетининг биринчи секретари Т. Акимова йиғилишни оча туриб «Таштекстильмаш» заводи коллективини шонли 50 йиллик арафасида эришган муваффақиятлари билан қизғин қутлайди. Сўнг сўз СССР енгил ва озиқ-овқат саноати учун машинасозлик ва рўзғор приборлари министрининг ўринбосари В. Шалошовга берилади. У «Таштекстильмаш» заводини Эсдалик байроғи билан мукофотлаш ҳақидаги қарорни ўқиб беради ва диплом ҳамда эсдалик байроғини тантанали равишда коллектив вакилларига топширади. Йиғув цехи слесари П. Бобрик бу юксак мукофот учун партия ва ҳукуматимизга ўз ҳамкасблари номидан қизғин ташаккур билдиради.

* * *

Тошкентдаги В. П. Чкалов номли авиация заводида 26 октябрда катта тантана бўлди. Юзлаб ишчилар, инженер-техник ходимлар ва хизматчилар корхонага КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми, СССР Министрлар Совети ва ВЦСПС нинг Эсдалик байроғини топширишга бағишланган митингга тўпландилар. Митингни завод партия комитетининг секретари Н. И. Малихин очди.

Тўпланганларнинг гулдурос қарсаклари остида Эсдалик байроғи ва диплом завод вакилларига топширилди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Р. Н. Нишонов завод коллективини Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Республика Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети номидан юксак мукофот билан самимий қутлади.

Митинг қатнашчилари КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми, СССР Министрлар Совети ва ВЦСПС номига мактуб қабул қилдилар. Улар бу мактубда социалистик мусобақани тағин хам кенг авж олдириш, бешйиллик планни муддатидан олдин бажариш, В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш учун қўлларидан келган ҳамма ишларни қилиш мажбуриятини олдилар. (ЎзТАГ).

* * *

Кеча Ўзбекистон КП Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг мажлислар зали ишчи-хизматчилар инженер-техник ходимлар билан тўлди. Бу ерда нашриёт коллективига Ўзбекистон КП Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми, республика Министрлар Совети ва Узсовпрофнинг юбилей Эсдалик байроғини топширишга бағишланган митинг бўлди. Эсдалик байроғини Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг секретари ўрток Р. Н. Нишонов топширади ва коллективни қизғин қутлайди ҳамда бундан буёнги ишларида катта муваффақиятлар тилайди.

Эсдалик байроғи учун коллектив номидан нашриёт директори А. Б. Мазор, коммунистик меҳнат зарбдори Қ. Худойқулов, нашриёт комсомол комитетининг секретари Л. Казникова ўртоқлар партия ва ҳукуматимизга миннатдорчилик бидирадилар. Байроқдор коллективни «Правда Востока» газетаси редактори В. Архангельский журналистлар номидан қутлайди.

Коллектив ўз зиммасига оширилган мажбурият олиб, беш йиллик топшириғини 1970 йил 7 ноябргача бажаришга қарор қилди.

Юбилей йили ОҚ ОЛТИНИ

ОБЛАСТИМИЗ РАЙОНЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 30 ОКТЯБРГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида).

Районлар	бир кунда	мавсум бошидан бери	Машина терими: Бир кунда	Машина терими: мавсум бошидан бери
Оққўрғон	0,47	116,67	0,59	132,85
Бўка	0,66	113,37	0,65	137,71
Янгийўл	0,42	110,86	0,72	119,62
Ўрта Чирчиқ	0,64	110,84	0,12	132,39
Юқори Чирчиқ	1,00	108,68	0,16	144,76
Оржоникидзе	0,83	102,11	0,09	91,18
Бекобод	1,24	92,51	0,79	103,15
Область бўйича	0,67	109,73	0,55	127,99

ШОЛИ—ДАВЛАТГА

30 ОКТЯБРГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

(Мавсум бошидан бери планга нисбатан процент ҳисобида)

Юқори Чирчиқ	116,5
Оржоникидзе	99,5
Янгийўл	87.7
Калинин	82,0
Ўрта Чирчиқ	69,7
Оққўрғон	51,0
Бекобод	41,5
Бўка	29.7
Область бўйича:	59.2

ЯГОНА, АҲИЛ ОИЛАДА

Ш. РАШИДОВ,
Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари

«Аврора» тўпларининг гумбурлаб отилишидан, то космик эрагача бўлган йўл ғоят улуғ. Унинг улуғворлиги орада шунчалик вақт ўтганлигида эмас. Тарих миқёси билан ўлчаганда, ярим асрни унчалик катта муддат деб бўлмайди. Лекин совет халқи босиб ўтган 50 йиллик йўл ўзининг аҳамияти жиҳатидан, қилинган ўзгаришларнинг улканлиги жиҳатидан асрларга арзийди.

Ҳар бир давр планетанинг турли бурчакларида ўз ёдгорликларини қолдирган. Қадимий Мисрнинг баланд эҳромлари... Фусункор Гўри-Амир... Москванинг қадимий Кремли... Бўйи осмонга бориб етгудек жимжимадор Эйфель минораси... Инсон қўли ва ақли билан яратилган мана шу иншоотларда нақадар зўр гўзаллик ва уйғунлик бор! Уларнинг шакллари нақадар мукаммал! Улар ўзининг муаззамлиги ва муҳташамлиги билан одамни ҳайратда қолдиради. Лекин улардан ҳар қайсисини бунёд қилмоқ учун неча-неча ўн йиллар ва асрлар меҳнат қилинган.

Хеопс эҳромини юз минг қул йигирма йил ишлаб бунёд қилган. Исаак соборини қуриш учун архитекторлар ва бинокорлар 40 йил меҳнат қилишган. Римдаги «Авлиё Петр собори» 120 йил ичида қуриб битказилган.

Совет даври эса қандайдир айрим зўр иншоотлар қуриш билан чекланмади, балки мамлакатимизнинг бутун ерини — Таймирдан тортиб то Помир тоғларининг чўққиларигача, кўкси тилка-пора бўлган ва шуҳрати жаҳонга ёйилган Брест қалъасининг деворларидан тортиб, то Тинч океан соҳилларигача бўлган жуда катта территориянинг ҳаммасини янгилади ва ўзгартириб юборди. Шу территориянинг ҳар бир метри, ҳар бир кўчаси ва шу юртдаги ҳар бир инсоннинг руҳи янгиланди ва ўзгартирилди.

Ўнлаб қудратли электр станциялар ва индустриянинг бошқа минглаб гигантлари, инсон қўли билан қазилган денгизлар, дарёлар ва ҳаёт маконига айлантирилган бепоён қўриқ ерлар; қудратли атом реакторлари, Коинотда кезиб юрган космик кемалар, Совет Иттифоқи гербининг сурати солиниб, Ойга ва Венерага элтиб қўйилган вимпеллар; жуда зўр илмий кашфиётлар ва маданиятнинг мислсиз равнақи; ғоят кўп янги шаҳарлар ҳамда обод колхоз ва совхоз посёлкалари давримизнинг ажойиб ёдгорликлари бўлиб қолади, жангларда қурилган социализм давримизнинг энг яхши ёдгорлигидир. Мана шуларнинг ҳаммаси ярим аср ичида бунёд қилинди.

50 йиллик чўққисида турганимизда ғоят узоқ келажак кўриниб турибди. Шу чўққидан қараганимизда, 1917 йилнинг Октябридан бери босиб ўтилган йўлнинг ўзигина эмас, шу билан бирга унинг нариёғи ҳам кўз олдимизда намоён бўлади. Атрофимизга назар ташлаб, ўтмишни эсласак, уни бугунги кун билан таққослаб қарасак, ҳайратда қолиб, таажжубланмаслигимиз мумкин эмас. Ана шунда биз шу қадар тезлик билан олға ўтиб кетганлигимизни, янги турмушимиз шу қадар гўзал эканлигини кўрамиз!

Экономика ва маданият тез суръатлар билан ривожланаётганлиги, режаларимиз ва қилган ишларимизнинг бениҳоя катта миқёслари, ҳамма ишимизда ҳақиқатан «арслон қадамлар» билан олдинга бораётганлигимиз — аввало мана шулар социалистик янгилигимизнинг характерли белгиси бўлиб кўзга ташланади.

Ленин айтган сўзлар эсга тушади. Улуғ йўлбошчимиз 1921 йилда бундай деб ёзган эди: «РСФСР харитасига бир қаранг. Вологданинг шимолидан, Ростов-Доннинг ва Саратовнинг шарқи-жанубидан, Оренбургнинг ва Омскнинг жанубидан, Томскнинг шимолидан шу қадар бепоён ерлар бошланиб кетганки, бу ерларга ўнлаб катта-катта маданий давлатларни жойлаштириш мумкин бўлур эди. Мана шу бепоён ерларнинг ҳаммасида патриархаллик, ярим ёввойилик ва чинакам ёввойилик ҳукмрон бўлиб турибди». Бундан 46 йил аввал мана шундай эди. Мамлакат миллий бойлигининг қарийб учдан бир қисмини нобуд қилган уруш йилларини ҳисобдан чиқариб ташласак, у ҳолда совет халқининг бунёдкорлик ишларига сарфлаган даври атиги қирқ йилгагина тўғри келади, холос.

Мамлакатни патриархалликдан ва ёввойиликдан ҳозирги замон тараққиёти даражасига кўтармоқ учун қисқа муддатда нақадар зўр куч ва ғайрат сарфлаш лозим бўлди. Совет халқи меҳнатда кўрсатган жасоратнинг улуғлигини қандай мезон билан ўлчаш мумкин! Совет диёрида бунёд қилинган нарсаларнинг ҳаммасига муносиб баҳо бермоқ учун қандай сўз топиб бўлади! Совет ҳокимияти йиллари мобайнида бизнинг мамлакатимизда тубли ўзгаришлар рўй берди. Бу ўзгаришлар социал-иқтисодий, ижтимоий-сиёсий ва маданий турмушнинг ҳамма соҳаларида, инсон фаолиятининг ҳамма жиҳатларида, хуллас мамлакатнинг ҳамма бурчагида рўй берди. Россиянинг собиқ миллий чекка ўлкаларида, чоризмнинг мустамлакалари бўлган ерларда бу ўзгаришлар айниқса яққол кўзга ташланади.

Ўзбекистоннинг қадимий ерига фикран назар солайлик. Бу диёр ўтмишда ақли ўткир ва истеъдоди зўр кўп кишиларни етиштириб берган. Беруний, Ибн Сино, Навоий, Улуғбек, Хоразмий сингари зотларнинг номлари жаҳон фани ва маданияти тарихидан абадий ўрин олди. Самарқанд, Бухоро, Хива ва бошқа шаҳарлардаги архитектура ансамбллари ўз маҳорати билан одамларни ҳайратда қолдираётган зўр истеъдод соҳиби ўзбек меъморлари ва бинокорлари хотирасини шу кунгача ҳам сақлаб келмоқда. Қадим замонларда ҳам бизнинг халқимиз ўз даврининг мураккаб ирригация иншоотларини қурган.

Шундай бўлса-да, ўтмишга назар солганингизда халқимиз чеккан кулфатларни кўриб ачиниб кетасан, киши. Меҳнаткаш инсон асрлар давомида қирғин урушлар азобини, кўчманчилар қонли босқинларининг кулфатини, тоқат қилиб бўлмайдиган зулм, бениҳоя муҳтожлик қийноғини ва келажак ваҳимасининг азобини тортиб келган.

XIX асрнинг иккинчи ярмида ҳам Тошкентда қуллар бозори бўларди, бу бозорда одамларни пулга сотишар, уларни қўйларга, пахтага, кийим-кечакларга алишиб олишар эди. Хивада эса қуллик ҳақиқатда чор самодержавиеси ағдарилгунча ҳам давом этиб келди, деса бўлади. Халойиқ олдида қатл этиш ва кесилган бошларни шаҳарлар ўртасидаги узун ходаларга илиб қўйиб, итоатсизларни қўрқитиш ўзбек диёрида ўша замоннинг одати бўлиб қолган эди.

Бундан 50 йил муқаддам Ўзбекистон шундай бир ўлка эдики, бу ўлка халқининг деярли ҳаммаси ёппасига саводсиз бўлиб, унда диний хурофотлар томир ёйган, феодализм авж олган ва ишлаб чиқаришнинг патриархаллик усули ҳукмрон эди, бу ўлкадаги майда, қашшоқ деҳқон хўжаликларининг асосий меҳнат қуроли омоч, мола, ўроқ ва кетмондан иборат эди, бу ўлкадаги меҳнаткаш халқ бутунлай ҳуқуқсиз эди, одамлар ҳаёти ва турмушини, улар ўртасидаги муносабатларни шариат қонунлари ва қуръон ақидалари бошқариб турарди. Маҳаллий бойлар ва чор амалдорлари талон-торож қилган, хонавайрон бўлган бу ўлканинг халқи йилдан-йилга қашшоқланиб бормоқда эди. Меҳнат аҳли зулматда ва нодонликда қолиб, азоб тортмоқда, касал бўлиб қирилмоқда эди. Бутун Ўрта Осиё, Қозоғистон, Закавказье меҳнаткашлари ҳам шундай аҳволда эди. Бутун чор империясидаги меҳнаткаш халқнинг қисмати ғоят оғир эди.

Шундай бир замонда Октябрь инқилоби бошланди. Ленин партияси ёққан умид тонгининг нурлари диёримизга ёйилди. Эски тартиблар, шулар билан бирга қашшоқлик, очлик, нодонлик сира қайтмас бўлиб ўтмишда қолиб кетган. Баҳорги шаррос ёмғир Ерни ювиб тахир тузлардан тозалагани каби Октябрь революцияси ҳам ўзбек халқининг ва мамлакатимиздаги ҳамма халқларнинг кўнглини мусаффо қилди, уларни тарихий ижодкорликка кўтарди.

Меҳнат аҳли ўз тақдирининг чинакам хўжайини бўлиб қолди. У Совет ҳокимиятининг қўлидан сиёсий ҳуқуқлар ва моддий неъматлар олди. Оддий меҳнатчилар давлатни идора қилишга киришдилар, олимлар, санъат арбоблари, ишлаб чиқариш командирлари бўлиб қолдилар. Ўз ихтиёрларига бериб қўйилган дунёни қайта қуришга актив киришдилар.

Ўтган 50 йиллик давр ўзбек диёрининг қиёфасини таниб бўлмаслик даражада ўзгартириб юборди. Ҳозирги социалистик Ўзбекистонни илгариги мустамлака Туркистон билан таққослаб қараган ҳар бир холис киши улар ўртасида фарқ ер билан осмонча эканлигини кўриб ҳайратда қолади.

Бизнинг ўлкамиз, аввало ўзининг пахтаси билан — серқуёш еримизнинг ана шу бебаҳо туҳфаси билан машҳур. Ўзбекистон ССРнинг давлат гербида оппоқ очилиб турган пахта кўсаги тасвирланган. Бу — республика халқ хўжалиги етакчи тармоғининг рамзи. Пахта — бизнинг ифтихоримиз, бойлигимизнинг асосий манбаи. Уни ҳақли равишда «оқ олтин» дейишади. Ўзбек деҳқонлари ғўзани парвариш қилишга ўзларининг бутун жон-дилларини, ўзларининг бутун маҳоратларини сарфламоқдалар. Улар пахта етиштиришни узлуксиз кўпайтиришни мамлакатни тобора кўп миқдорда «оқ олтин» билан таъминлаб туришни ўзлари учун юксак ватанпарварлик бурчи ва интернационал бурч, деб биладилар.

Революциядан олдин ҳам пахтачилик Туркистон ўлкаси хўжалигининг асосий тармоғи эди. Бироқ, республика территориясида пахтанинг ялпи ҳосили 1913 йилда аранг 521 минг тоннага етган эди.

Энди биз қандай натижаларга эришганлигимизни бир кўздан кечирайлик. Ўтган йил республика пахтакорлари Ватанга 4 миллион тоннадан кўпроқ пахта топширишди. Ўзбекистон мамлакатнинг асосий пахта базаси бўлиб қолди. Бутун Совет Иттифоқида етиштирилаётган пахтанинг 70 процентини Ўзбекистон бермоқда.

Дон хўжалиги ҳам юксалиб бормоқда. Катта шоликорлик районига айланаётган Қорақалпоғистон меҳнатчилари қишлоқ хўжалигини ривожлантиришга зўр ҳисса қўшмоқдалар. Бу йил Қорақалпоғистон АССР шоликорлари ўзларининг социалистик мажбуриятларини шараф билан бажариб, давлат хирмонига 35 минг тоннадан кўпроқ шоли тўкдилар.

Республикамизда ирригация қурилиши мисли кўрилмаган даражда кенгайиб кетди. Совет ҳокимияти йиллари мобайнида республикада катта сув омборлари ва суғориш каналлари, сертармоқ ирригация-мелиорация шохобчалари ва зўр гидротехника иншоотлари вужудга келтирилди. Бу эса суғориладиган ерлар майдонини икки баравар кенгайтириб, 2 миллион 620 минг гектарга етказиш имконини берди.

Мирзачўл ерлари асрлардан бери инсонга ҳеч бир наф етказмай келарди. Улар юз йиллардан бери сувсиз ва ҳаётсиз мана шу чўлга оёқ қўёлмай келдилар. Бу чўл кўнгилга ғашлик солувчи бамисоли «қуруқ денгиз» бўлиб қолган эди. Унинг офтобда қовжираб ётган ерларида онда-сонда тақир жойлар кўриниб қоларди. Эндиликда эса совет кишисининг қўли тегиши билан бу чўл хилма-хил мевалар бераётган обод ўлкага айланди. Совет кишисининг иродаси ва меҳнати Қарши ва Шеробод даштларида, Марказий Фарғонада ва Амударё этакларидаги сингари бўш ётган бир неча юз минг гектар ерларни ҳосил беришга мажбур қилди.

Эндиликда колхоз далаларининг, пахтазорлар, боғлар, узумзорларнинг поёни йўқ. Бу боғ ва бўстонлар кўзга ором беради, кўнгилга сурур.

Лекин гап фақат ерлар қиёфаси ўзгартирилганидагина эмас. Деҳқончилик маданияти ҳам беқиёс ошди. Эндиликда деҳқончилик комплекс механизация ва прогрессив агротехниканинг мустаҳкам негизига асосланмоқда.

Колхозлар ва совхозлар техника билан юксак даражада таъминланганлиги туфайли деҳқонларнинг ўтмишдаги оғир ва уқубатли меҳнати машиналарга тобора кўпроқ юкланмоқда. Ҳозир бизда экинларни парвариш қилишда меҳнатни кўп талаб қиладиган асосий ишларнинг ҳаммаси машиналаштирилди. Пахта териш ҳам тўла машиналаштириладиган вақт яқинлашиб қолди. Бу йил «оқ олтин»нинг машиналарда териб олинган қисми ҳозир ўттиз процентдан ошиб кетди.

Ўзбек қишлоғининг қиёфаси, деҳқонларимиз турмуши ва меҳнатининг уклади бошқача бўлиб қолди. Республикамизнинг ҳамма жойида замонавий посёлкалар, уларда шинам уй-жойлар, коммунал-маиший корхоналар, маданий-оқартув муассасалари ва медицина муассасалари қурилмоқда. Водопроводли, канализацияли, газли, радиоли, телевизорли квартиралар ҳозир қишлоқларда кам учрайдиган нарса эмас. Ҳозир колхозчи ва совхоз ишчиси — тракторчи, комбайнчи, шофёр, пахта териш машинасининг механик-ҳайдовчиси эса муайян техника билимларига эга, ишлаб чиқаришни фан, агротехника ва илғор тажрибалар асосида юритаётган кишилар бўлиб қолди. Деҳқонларнинг умумий билим даражаси ва техника саводи ўсиб бораётганлиги, қишлоқ меҳнатчилари турмушининг маданияти ошиб бораётганлиги, одамнинг ўзини ҳам ўзгартириб юбормоқда, шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги, ақлий меҳнат билан жисмоний меҳнат ўртасида мавжуд муҳим тафовутларни йўқотиш учун шарт-шароит яратиб бермоқда.

Республикада вужудга келтирилган мустаҳкам индустриал база қишлоқдаги социалистик қайта қуришларнинг пойдевори бўлди. Ҳозир Ўзбекистон энг янги техника воситалари билан қуролланган қудратли индустрия республикасидир. Революциядан олдин Туркистон саноати бир неча ўнта ярим хунармандчилик корхоналардан иборат эди, холос. Ҳозир эса республикамизда саноат ишлаб чиқаришнинг юздан кўпроқ тармоғи бор. Капитал қурилиш ниҳоятда кенгайиб кетди.

□ □

Атрофга қарасанг, ҳамма ёқда жуда катта ўзгаришлар рўй берганлигини кўрасан. Илгари зулмат ҳукмрон бўлган жойларда ҳозир Фарҳод ва Ангрен, Тошкент ва Навоий, Фарғона ва Тахиатош электростанцияларининг, Чирчиқ каскади гидроэлектростанцияларининг чироқлари порлаб турибди. Ангрен шахталарининг копралари, Чирчиқ химия комбинатининг ва Навоийдаги химия гигантининг абсорберлари, Бекобод металлургия заводининг баланд трубалари, Тошкент, Самарқанд, Фарғона водийсининг кўпгина индустриал гигантлари республика манзарасига ҳусн бериб турибди.

Буларнинг ҳаммасини айтиб адо қилиб бўладими, ахир. Республикада 1.200 та йирик саноат корхонаси бор. Шуларнинг ҳаммаси совет даврида янгидан барпо қилинди.

Саноат ишлаб чиқаришнинг ҳажми тўхтовсиз ўсиб бормоқда. Ҳозир Ўзбекистон ССР пахта, пилла етиштириш, пахта териш машиналари, тракторга тиркаб ишлатиладиган чигит экиш сеялкалари, кўрак чувиш машиналари, пахта тозалаш заводларига керакли ускуналар ишлаб чиқариш борасида мамлакатда биринчи ўринни олиб турибди. Ип-газлама ишлаб чиқариш, газ қазиб чиқариш, шойи газламалар, ўсимлик мойи ишлаб чиқариш, кўмир қазиб чиқариш, электр энергия, минерал ўғитлар, цемент, асбоцементли шифер, чарм-пойафзал, консервалар ишлаб чиқариш, нефть қазиб чиқариш кенг ривожланди. Ҳозир мамлакатимизда Ўзбекистон маҳсулотидан фойдаланмаётган жойни топиб бўлмайди. Республика ўз маҳсулотини жаҳондаги 91 мамлакатга чиқариб сотмоқда.

Ҳозирги Ўзбекистон қудратли энергетика республикаси бўлиб қолди. Энергетиканинг барқ уриб ривожланишига 1926 йилда Лениннинг ГОЭЛРО плани асосида қурилган 2 минг киловатт қувватли биринчи Бўзсув гидроэлектростанцияси негиз солди. Ҳозир эса республикадаги электр станцияларнинг жамики қуввати 3 миллион киловаттдан ошиб кетди. 1913 йилдагига нисбатан электр станциялар қуввати минг баравардан зиёдроқ кўпайди. Ҳозир Ўзбекистонда революциядан олдин, бутун Россияда ишлаб чиқарилганига қараганда 6 баравар кўп электр энергия ишлаб чиқарилмоқда, бир кунда ишлаб чиқарилаётган электр энергия эса 1913 йилда бутун Ўзбекистон территориясида ишлаб чиқарилган электр энергиядан 10 баравар кўп.

Ўзбекистон улкан химия республикаси бўлиб қолди. Индустриянинг бу янги тармоғи ўнта йирик корхонани ўз ичига олади. Химия маҳсулоти 1940 йилдагига нисбатан 66 баравар кўпайди.

Машинасозлик баланд босқичга кўтарилди. Республикамизда машинасозлик саноатининг 54 та йирик корхонаси бор. Ваҳоланки, революциядан олдин Ўзбекистонда битта ҳам машинасозлик заводи йўқ эди.

Ўзбекистон ўзининг газ саноати билан машҳур. Бу саноат кейинги йилларда топилган катта табиий газ конлари негизида барқ уриб ривожланмоқда. Табиий газ ресурслари ҳозир ниҳоятда кўпайиб кетди. Республика ерларининг остида газ океани қайнаб турибди, деса бўлади. Бу газ ҳам инсонга хизмат қилдирилмоқда. Бу йил республикамизда қазиб чиқарилаётган газ 26 миллиард кубометрдан ошиб кетади. Саноат ишлаб чиқаришида ва халқ турмушида газ мустаҳкам ўрин олди.

Бизни хурсанд қилаётган нарса шуки, Ўзбекистоннинг «зангори ёнилғи»сини Россия Федерацияси, Тожикистон ва Қозоғистон каби қардош республикалар олиб турибди. Икки қатор қилиб қурилган жуда катта газ қувурлари орқали Бухоронинг табиий гази индустриал Уралнинг кўпгина шаҳарларига юборилмоқда, икки йилдан бери бу газ домна ва мартен печларида ёниб турибди, Урал саноат корхоналаридаги станоклар ва турбиналарни ҳаракатга келтирмоқда. Жаҳонда энг катта бўлган Ўрта Осиё—Марказ газ магистралининг биринчи навбати яқинда муддатидан бир йил олдин қуриб битказилди. Шу газ қувури орқали ҳозир Ватанимиз пойтахти Москвага ва мамлакатнинг бошқа марказий районларига газ юборила бошланди.

Ўзбекистон улкан олтин республикасига ҳам айланмоқда. Конларимиздаги олтин запасларининг кўплиги жиҳатидан республикамиз мамлакатда етакчи ўринлардан бирига кўтарилаётганлигини бундан бир ярим йил муқаддам КПСС XXIII съездида гапирган эдик. Геологларнинг ҳисоб-китоб қилиб берган баҳоларига қараганда, Ўзбекистон ер остида жуда кўп олтин запаси сақланмоқда, деб ҳисоблаш мумкин, деган асосимиз бор эди. Мана энди бу гап тўғри бўлиб чиқмоқда. Бухоро, Тошкент, Самарқанд ва Фарғона областларида олтин конлари бўлган катта районлар борлиги аниқланди. Шу районларда ҳозир олтин чиқариб оладиган фабрикалар қурилмоқда. Мурунтов кон-саралаш комбинати эса бир-ярим икки йилдан кейин ишга туширилади ва Ватанга олтин бера бошлайди. Сал вақт ўтгач, улкан пахта республикаси — Ўзбекистон кўп миқдорда олтин етказиб берувчи республика бўлиб қолади.

Лекин Совет ҳокимияти йиллари мобайнида индустриянинг кўпгина гигантларигина барпо қилиниб қолмади. Республика харитасида ўттизга яқин янги шаҳарлар, шаҳар типидаги 80 га яқин посёлка пайдо бўлди. Эски шаҳарларни айтмайсизми. Энди уларни таниб бўлмайди, уларни аввалги ҳоли билан ҳам таққослаб бўлмайди. Эски шаҳарларимиз яшариб кетди, чегаралари кенгайди, басавлат бўлиб қолди.

Республикада саноат ривожланиши билан кўп сонли ишчилар синфи ўсиб етишди. Революциядан олдин эса Ўзбекистонда ишчилар синфи йўқ эди. Саноат корхоналаридаги меҳнатнинг характери ҳам ўзгарди. Энди, меҳнатнинг асосий қисмини станоклар ва автомат аппаратлар бажармоқда.

Маданий революция ажойиб натижалар билан якунланмоқда. Ҳозирги Ўзбекистон ёппасига саводхон республика бўлиб қолди. Ўзбекистонда илгари битта ҳам олий ўқув юрти йўқ эди. Ҳозир 39 та олий ўқув юрти бор ва уларда 190 мингга яқин киши ўқимоқда. Ҳар 10 минг кишига тўғри келадиган студентлар сони жиҳатидан Ўзбекистон ССР Франция, Англия, Германия Федератив Республикаси ва Италиядан бир неча баравар ўзиб кетди. 129 та ўрта махсус ўқув юртларида 130 мингга яқин киши ўқимоқда, Умумий таълим мактабларида ўқиб турган болалар сони эса 2,5 миллиондан ошиб кетди, Ўзбекистонда Фанлар академияси ва 166 та илмий тадқиқот муассасалари, 18 минг илмий ходим, жумладан 350 фан доктори ва 4.400 фан кандидати ишлаб турибди.

Республикада матбуот, радио, телевидение кенг ривожланди. Ўзбекистон адабиёти ва санъати гуллаб-яшнади, янги социалистик мазмун билан бойиди.

Совет шарқи хотин-қизлари озод қилинганлиги энг катта ғалабаларимизнинг бири бўлди. Ўтмишда ҳуқуқсиз, «ичкари»нинг тор доирасига қамалиб қолган, ҳар қандай ижтимоий ҳаётдан бутунлай яккалаб қўйилган нодон ва забун, эрига итоатли чўри бўлган хотин-қизларимиз ижодий бунёдкорликнинг порлоқ йўлига чиқиб олди, коммунизмнинг актив қурувчилари бўлиб қолди.

Янги киши етиштирилганлиги социалистик революциямизнинг энг муҳим якунидир. Совет ҳокимияти йиллари мобайнида халқнинг сифат жиҳатдан янги авлоди ўсиб етишди. Булар ўқимишли, маданий кишилардир. Шуни айтиб ўтиш кифоя қиладики, олий ва ўрта махсус маълумотли мутахассислар сони фақат бизнинг республикамизнинг ўзидагина 390 мингдан ошиб кетди.

Совет жамиятида илмий, марксча-ленинча дунёқараш танҳо ҳукмронлик қилмоқда. Социализм ва коммунизм идеаллари одамларимизнинг тани ва қонига сингиб кетмоқда, уларнинг ички чуқур эътиқодлари, буюк бунёдкорликлар қилишга ундовчи қудратли куч бўлиб қолмоқда. Бу идеаллар жамиятимизнинг янги қиёфасида, унинг бутун укладида совет турмушининг ўзида, янги урф-одатлар ва аҳлоқларимизнинг инсонийлигида ўз ифодасини топди. Социалистик идеология таъсири остида одамлар коммунистчасига яшаш ва меҳнат қилишни, коммунистик идеалларни коммунистик ишлар билан бир бутун қилиб қўшишни ўрганмоқдалар. Ҳаётбахш ватанпарварлик ва интернационализм, ўртоқлик, қардошлик ва ижтимоий бурчга содиқлик совет кишиси учун характерли ҳис-туйғулар бўлиб қолди. Бизнинг Советлар элидаги янгилик мана шунақа! Социалистик ўзгаришларнинг самаралари мана шунақа! Бу самараларни биз ҳамма жойда, ҳар бир совет республикасида кўриб турибмиз.

Россиянинг бошқа миллий чекка ўлкалари каби Ўзбекистоннинг намунаси ҳам В. И. Лениннинг қуйидаги доҳиёна башорати тўғрилигини яққол исботлаб турибди. В. И. Ленин айтган эдики, «қолоқ мамлакатлар илғор мамлакатлар пролетариатининг ёрдами билан, ривожланишнинг капиталистик босқичини четлаб, социалистик тузумга ва ривожланишнинг муайян босқичи орқали коммунизмга ўтишлари мумкин». 50 совет йили мобайнида Ўзбекистон қардош халқларнинг аҳил оиласида яшаб феодал муносабатлар ҳукмрон бўлган ўлкадан социализмнинг Шарқдаги порлоқ машъалига айланди.

Лекин, эҳтимол, биз ўзимизнинг муваффақиятларимизга ҳаддан ташқари юқори баҳо бераётгандирмиз? Башарти, шундай гумон бўлса, у ҳолда чет эллардаги беғараз кузатувчиларга сўз берайлик. Шарқда «Ўзингни яхшироқ билмоқчи бўлсанг, ўзингга қўшнининг кўзи билан қара», деган ҳикматли мақол бор. Биз ҳам шу мақолга амал қилайлик.

Японияда «Кокусай Йохо Ша» нашриётининг бош редактори Эйичи Токунага яқинда республикамизга келиб кетди. Унинг «Правда Востока» газетасида босилган мақоласида айтиладики, Ўзбекистон мени тамомила ҳайратда қолдирди. Мен бу ерда бутунлай бошқа, алоҳида дунёни пайқаб олдим, социализмни ўз кўзим билан кўрдим. Сўнгра у яна бундай деб ёзади: «Сизлар атиги 50 йил ичида ўз ерингизни, ўз турмушингизни бутунлай ўзгартириб юбориб, шу қадар юксакликларга эришганлигингиз таажжубланишга арзимайдими, ахир! Мана шундай сакраш, турмушнинг ҳамма соҳаларидаги мана шундай муваффақиятлар фақат социализм шароитидагина бўлиши мумкин, деб ўйлайман».

Буни ақли расо бўлган кишиларнинг ҳаммаси, гўзал воқелигимиз фактларига объектив равишда баҳо бераётган кишиларнинг ҳаммаси эътироф қилмоқда. Ўзбекистонга ҳар кун чет эллардан меҳмонлар келиб турибди. Улар социалистик ўзгаришларнинг ажойиб самараларини ҳамма жойда ҳар қадамда кўрмоқдалар.

Хўш, бу ажойиб самаралар қаердан келиб чиқди? Ёки бу мўъжизами? Йўқ, жамиятимиз тараққиётининг қонуниятли натижасидир. Булар ўзининг сўнмас нури билан зафарли йўлимизни ёритиб берган Улуғ Октябрнинг самараларидир. Булар халқнинг бахт-саодатини ўзи учун энг юксак вазифа қилиб олган ленинчи партия порлоқ донишмандлигининг самарасидир. Партия буюк революцион ўзгаришларни амалга ошираётган совет халқининг ақл-идроки, ор-номуси ва виждонидир. Мана шу ўзгаришларнинг ҳаммасида, мана шу қилган ишларимизнинг ҳаммасида биз партия программасидаги «Ҳамма нарса инсон учун, инсоннинг бахт-саодати учун» деган шиорнинг жонли ифодасини кўриб турибмиз.

Бузилмас дўстлик алоқалари билан жипслашган совет халқларининг бирлиги, қардошларча ҳамкорлиги ва бир-бирига кўмаклашаётганлиги социалистик тараққиётимизнинг қудратли тезлаткичидир. Совет Иттифоқи — битта аҳил оила. Мамлакатимиздаги халқларнинг ҳаммаси ўз оғаси — буюк рус халқи теварагида жипслашган кўп миллатли ва шу билан бирга ягона оиланинг тенг ҳуқуқли фарзандларидир.

Совет халқлари оиласининг бирлиги бузилмас негизга қурилган. Ҳамма миллатлардан бўлган совет кишиларининг Ватани битта у ҳам бўлса Совет Социалистик Республикалари Иттифоқидир. Уларнинг битта манфаатлари, битта муштарак ишлари ва ягона мақсадлари бор. У ҳам бўлса — коммунизм қуришдир. Уларнинг идеологияси битта — у ҳам бўлса марксизм-ленинизмдир. Уларнинг дарғаси, уларнинг ҳаммасининг йўлбошчиси битта — у ҳам бўлса улуғ Ленин партиясидир. Аҳил оиланинг ҳамма аъзолари манфаатларнинг бирлиги, қариндошлик ва қардошлик ҳислари билан бирлашгани каби бизнинг мана шу аҳил оилада ҳам ҳаммамиз битта муштарак мақсад учун деб биргаликда меҳнат қилмоқдамиз, ҳамма ишда бир-биримизга ёрдамлашмоқдамиз.

Ўз қардошлари бераётган дўстлик ёрдамининг кучини ўзбек халқи айниқса яхши билиб олди. Ўз меҳнаткашлари илҳомбахш меҳнатининг самараларидан Ўзбекистонни баҳраманд қилмаётган республика мамлакатимизда йўқ. Ана шу қардош халқларнинг, аввало рус халқининг ёрдами билангина ўзбек халқи ўз давлатини қуриб олди экономикани ва маданиятни ривожлантиришда жуда катта муваффақиятларга эришди, социалистик равнақ йўлига чиқиб олди. Ҳамкорлик ва қардошларча ўзаро ёрдамлашиш бизнинг мамлакатимизда шу қадар одат тусига кириб қолдики, баъзан буни эҳтимолки, кўзимиз ҳам унчалик илғамай қолади. Халқлар дўстлиги енгилмас кучининг манбаи бўлган чуқур оқимларни биз ҳамиша ҳам сезавермаймиз. Мушкул пайт келиб қолганида эса ҳамма нарса яққолроқ кўриниб қолади. «Дўстинг кимлигини бошингга кулфат тушганида биласан», деб халқимиз ҳақ гапни айтган. Бошига кулфат тушган вақтда ҳақиқатан одам ўз дўстининг қардошлик ҳис-туйғуларини ўзининг миннатдор қалби билан ҳаммадан кўра яхшироқ пайқаб олади.

Совет халқларининг дўстлиги оғир синовлардан ўтди ва бу синовларга шараф билан бардош берди. Бу дўстлик уч революция оловида туғилди ва тобланди. Бу дўстлик барча совет миллатлари вакилларининг биргаликда қилаётган меҳнатида, социализм ва коммунизм қуришда уларнинг бирбирларига бераётган қардошларча ёрдамида мустаҳкамланди. Бу дўстликни граждан уруши ва Улуғ Ватан уруши йилларида ялпи душманга қарши биргаликда олиб борилган курашда совет кишиларининг тўкилган беҳисоб қонлари тошметин қилиб маҳкамлади.

1966 йилда Тошкент бошига тушган даҳшатли табиий офат кунларида совет халқларининг қардошларча дўстлиги ўзининг бутун улуғлигини яна бир бор намоён қилди. Ўзбекистон пойтахтида зилзила авжига чиқиб, халқ кулфатга қолган вақтда бутун мамлакат тошкентликларга мададкор бўлди.

Совет кишиларининг ҳаммаси бу кулфатни биз билан бирга тортди. Зилзиланинг биринчи вайрон қилувчи зарбидан сўнг орадан бир ой ўтмасданоқ қардош республикалар юборган қурилиш поездлари, бинокорлик материаллари, ускуналар, машиналар ортилган эшелонлар Тошкентга кела бошлади. Булар Москва, Ленинград ва Россия Федерациясининг бошқа шаҳарларидан, Украинадан, Белоруссия, Молдавия, Литва, Латвия, Эстония, Грузия, Озарбайжон, Арманистон, Қозоғистон, Тожикистон, Қирғизистон, Туркманистондан, мамлакатнинг барча ҳарбий округларидан келаберди. Москваликлар, ленинградликлар, барча қардош республикаларнинг бинокорлари ва ҳарбий бинокорлик отрядлари ўз кучлари билан ўз маблағлари билан ва ўзларининг материаллари билан Тошкентда уй-жой бинолари ва умумий сатҳи бир миллион квадрат метрдан ошиқроқ бутун-бутун микрорайонлар қуришга киришдилар.

Қайтадан тикланган Тошкент сал вақт ўтгач, мамлакатнинг энг чиройли шаҳарларидан бири бўлиб қолади. У, совет халқларининг буюк дўстлигини гавдалантирувчи абадий гигант монумент бўлиб қолади. Ўзбек халқи эса дўстона мадад ва беғараз ёрдам учун ўз қардошларига нисбатан чуқур миннатдорлик ҳисларини умрбод ўз қалбида сақлайди.

Ленин партияси тарбиялаб етиштирган Совет халқларининг дўстлиги қудратимизнинг битмас-туганмас манбаидир. Халқнинг «Қуш қаноти билан, одам ўзининг дўстлиги билан кучли» деган ҳикматли гапи бор. Қуёш нурлари ерни иситиб тургани каби дўстлик ҳам инсон қалбини иситиб туради. Дўстлик туфайли биз ягона оилада турганлигимизни ҳис қилиб қувонамиз, шу туфайли кучимиз кўпаяверади.

Қардошларча дўстлик байроғи остида, Ленин партиясининг етакчилигида совет кишилари кўп сонли душманлар билан бўлган жангларда жаҳоншумул тарихий ғалабаларни қўлга киритдилар. Шу байроқ остида биз социализм қурдик. Мана шу муқаддас байроқ остида биз порлоқ коммунистик эртамиз сари бормоқдамиз. Совет халқларининг бузилмас дўстлиги бизнинг бахтимиздир, келажак ғалабаларимизнинг гаровидир.

(«ПРАВДА», 27 октябрь)

ДЎСТЛИГИМИЗ МАДҲИ

Матбуот обзори

«Янгийўл» газетасининг ўқувчилари тобора кўпайиб бормоқда. Газета Янгийўл районидагина эмас, ундан ташқаридаги жуда кўп шаҳар ва қишлоқларда ҳам мингминглаб ўқувчиларга эга. Бунга газета редакцияси қандай қилиб эришмоқда?

Аввало шуни айтиш керакки, редакция ходимлари доимо изланишда. Улар янги-янги темалар топиб, улардан газетхонларни хабардор қилиб туришади.

Редакция социалистик қишлоқларимизни барпо этиш, колхоз ва совхозларни мустаҳкамлашда фаол қатнашган кишиларнинг ҳаёти билан газетхонларни мунтазам равишда таништириб бормоқда. Айниқса, газета саҳифаларида босилаётган халқлар дўстлигига оид хабар ва мақолалар ўқувчиларда катта таассурот қолдирмоқда.

«Дўстлик саҳифаси» рубрикаси остида мунтазам равишда материаллар босилиб турибди. Газетанинг сўнгги сонларидан бирида ана шу рубрика остида берилган материаллар, айниқса, қизиқарли чиққан. Саҳифада Ўзбекистон билан Украина халқлари ўртасидаги бузилмас дўстлик конкрет мисолларда кўрсатиб берилган. Запорожье областидаги Михайловский райони меҳнаткашларининг Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллик тўйини қандай меҳнат ғалабалари билан нишонлаётганликлари ёритилган.

— Запорожье области марказидаги, Таврия чўлида, Михайловск райони жойлашган, — деб ёзади район партия комитетининг биринчи секретари Надежда Коломоец. Ана шу бепоён текисликда 15 колхоз деҳқончилик қилади. Улар деярли 100 минг гектар ҳайдаладиган майдонда дон етиштирадилар. Тупроғимиз унумдор, ҳосилдорлигимиз чакки эмас. Район колхозлари йил сайин юқори ҳосил олмоқдалар. Ўтган йили ялпи дон ҳосили 115 минг тоннага етди. Ҳар гектаридан пландаги 26,5 ўрнига 29.4 центнердан кузги буғдой олинди. Бу — область бўйича энг юқори кўрсаткичдир. Давлат омборига деҳқонларимиз 58,9 минг тонна дон тўкдилар.

Мақола автори район колхозлари экономикаси йилдан-йилга мустаҳкамланаётганлиги, деҳқонларнинг даромади ортаётганлиги, қишлоқларда маданий-маиший ва турар-жой бинолари қурилаётганлиги ҳақида ҳам кўпгина мисоллар келтиради.

Район ўлкани ўрганиш музейи советининг раиси Демян Оноприенко эса ўз мақоласида Украинани, шу жумладан, Михайловск районини душманлардан тозалашда қаҳрамонона жанг қилган ўзбек йигитлари М. Матмуродов, Р. Бозоров, О. Отажоновларнинг ажойиб қаҳрамонликлари ҳақида ҳикоя қилади. «Бу мард йигитлар дафн қилинган қабристонни украиналиклар тез-тез зиёрат қилиб туришади. Улар Украина тупроғини душмандан озод қилган барча совет жангчилари каби бизнинг қалбимизда абадий яшайдилар» дейди у.

Газета қардош халқлар ҳаёти билан янгийўллик газетхонларни таништириб жуда яхши иш қилмоқда.

СОВЕТ ҲОКИМИЯТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИГА

Октябрь саҳифаси

ЮРИДИК ФАН ТАРАҚҚИЁТИ

Улуғ Октябрь социалистик революциясидан кейин Ўзбекистонда юридик фанга асос солинди ҳамда, давлатшунослик ва ҳуқуқшуносликка оид анчагина илмий асарлар яратилди, малакали юрист олимлар камол топди.

1920 йилда В. И. Лениннинг ташаббуси билан Тошкентда ташкил этилган Туркистон давлат университетининг ижтимоий фанлар факультети ҳузурида ҳуқуқшунослик бўлимининг тузилиши юридик фаннинг йўлга қўйилиши ва ривожланишида дастлабки босқич бўлди. 1926 йилга келиб, ана шу ҳуқуқшунослик бўлими базасида совет хўжалиги ва ҳуқуқ факультети вужудга келди.

Республикамизда юридик фанини изга солиш ва ривожлантиришда айниқса ленинградлик И. И. Крыльцов, Л. И. Дембо, С. П. Покровский, Н. Фиолетов, А. В. Успенский сингари йирик юрист олимларнинг ҳиссаси катта бўлди. Партия чақириғи билан Тошкентга келган бу олимлар Ўрта Осиёда юридик фанини ривожлантириш соҳасида кенг миқёсда илмий-тадқиқот ишлари олиб бордилар ҳамда миллий кадрлар тайёрлашга алоҳида ғамхўрлик кўрсатдилар.

Профессор И. И. Крыльцовнинг Ўрта Осиё республикалари миллий чегараланишининг давлат-ҳуқуқшунослиги асосларига доир тадқиқоти шу соҳадаги дастлабки илмий-текшириш маҳсули бўлди. Олим кўп йил давомида Ўзбекистонда давлат ва ҳуқуқ тарихи билан шуғулланиб, 1943 йилда «Чор Россиясининг колонияси — Туркистонда бошқариш ва суд» номли монографиясини тамомлади. С. П. Покровский ўз тадқиқотларида революцияга қадар Россия ва Бухоронинг халқаро алоқалари ҳамда Ўрта Осиё республикаларининг миллий чегараланишига қадар совет давридаги халқаро алоқаларини умумлаштирган бўлса, А. В. Успенский Ўзбекистонда давлат ва ҳуқуқшунослик тарихининг актуал проблемаларидан бири — ер ва сув қонунчилиги тўғрисида ажойиб асар яратди. 1927 йилда Л. И. Дембонинг «Шарқда ер қурилиши» каби бир қанча йирик асарлари яратилдики, булар республикамизда юридик фанининг тез ривож топишида муҳим аҳамиятга эга бўлди.

1931 йилда Файзулла Хўжаевнинг ташаббуси билан Ўзбекистон ССР Халқ Комиссарлари Совети ҳузурида ташкил этилган Совет қурилиш ва ҳуқуқ илмий тадқиқот институти юридик фанининг биринчи йирик илмий маркази бўлди. С. Ражабов, А. Расулов, Ф. Бакиров, З. Имомжонов сингари олимлар ана шу илмий марказнинг дастлабки қалдирғоч кадрларидир.

1932 йилда ана шу институт базасида олий юридик ўқув юрти — яъни Тошкент юридик институти ташкил этилди. Бу институт шу кундан эътиборан суд ва прокуратура органлари учун малакали кадрлар тайёрловчи ҳамда илмий педагог ходимлар етиштирувчи асосий ячейка бўлиб қолди. Шу институтда ўқитувчилик қилган С. Ражабов, Х. Сулаймонова, Х. Саматова сингари ўртоқлар Москва ва Ленинград олимларининг раҳбарлигида Ўзбекистонда ҳуқуқшуносликка оид илмий асарлар яратиб, фан кандидати илмий даражасини олишга муяссар бўлдилар. С. Ражабов «Ўрта Осиё халқлари миллий консолидацияси ва Совет давлатчилигининг ривожланиши», Х. Сулаймонова «Ўзбекистонда совет жиноий ҳуқуқининг ривожланиши» темаларида докторлик диссертациясини муваффақиятли ёқладилар.

1950 йилда республика Фанлар академияси ҳузуридаги давлат ва ҳуқуқ тарихи сектори базасида ҳуқуқшунослик бўлими, 1958 йилга келиб, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясида Фалсафа ва ҳуқуқ институтининг ташкил этилиши совет давлатшунослиги ҳамда ҳуқуқшунослигининг муҳим проблемаларига оид илмий тадқиқот ишларининг ривожланишида катта роль ўйнади. Ўзбекистонда совет миллий давлатчилигининг ўрнатилиши ва ривожлантирилиши проблемаларини ишлаб чиқиш давлатшунос олимлар фаолиятида марказий ўринни эгаллади. Натижада коллектив томонидан Ўзбекистонда Совет давлати тарихи ва ҳуқуқшунослигига оид уч томлик салмоқли асар яратилди.

Кейинги йиллар ичида давлатшунослик ва ҳуқуқшунослик соҳасида бир қанча докторлик ҳамда кандидатлик диссертациялари ҳимоя қилиндики, булар фанимизни янги тадқиқотлар билан бойитди. Ш. Уразаев, А. Аъзамхўжаев, А. Гордиенко, М. Ҳакимов, Б. Манелис ўртоқлар докторлик диссертациясини ҳимоя қилдилар ва мамлакатимизда юридик фанни ривожлантиришга муносиб ҳисса қўшдилар.

Олимлар томонидан яратилган асарларда Ўзбекистонда ишчилар синфи билан деҳқонлар иттифоқи, республикада революцион комитет тузилиши ва унинг фаолияти, Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси ҳамда Қорақалпоғистон АССР Олий Советлари, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советининг тузилиши ва унинг фаолияти, Қорақалпоғистоннинг Ўзбекистон ССР составига кириши ва унинг давлат-ҳуқуқ низомлари, 1937 йилги Ўзбекистон ССР конституциясининг ишлаб чиқилиши ва қабул қилиниши, ишчи-деҳқон милицияси тарихи, олий суд ва Ўзбекистон Совет прокуратураси проблемалари илмий асосда ишлаб чиқилди. Шунингдек, республика маҳаллий Советлари ишини яхшилаш ва уларнинг омма билан алоқасини мустаҳкамлаш, халқ хўжалиги ва маданий қурилишнинг айрим тармоқларини бошқаришни ташкил қилиш масалалари ҳам илмий жиҳатдан ишлаб чиқилди.

Юридик фанининг ҳозирги проблемаларини суд практикаси асосида умумлаштириш юрист-ҳуқуқшунос олимлар фаолиятида асосий ўринни эгаллайди. Олимларимиз практик ходимлар билан ҳамкорликда совет қонуншунослигини кодефикация қилиш соҳасида катта иш қилдилар. 1964 йилда республика Фанлар академияси нашр этган «Коммунизм қурилиши кенг авж олдирилган даврда Ўзбекистонда совет ҳуқуқи» асари коллектив меҳнат маҳсулидир. Социалистик ҳуқуқнинг ҳозирги проблемаларини ўзида акс эттирган «Ўзбекистон халқ хўжалигини бошқаришнинг ҳуқуқий масалалари» ҳақидаги коллектив бўлиб яратилган монография диққатга моликдир.

Олимлар томонидан ўзбек тилида «Совет умумхалқ давлати», «Совет давлат ҳуқуқи», «Совет давлат қурилиши ва ҳуқуқининг асослари», «Совет жиноий ҳуқуқи», «СССРда суд ва прокуратуранинг ташкил қилиниши» номли дарслик ҳамда ўқув қўлланмаларининг нашр этилганлиги юридик фанида катта ютуқлар қўлга киритилганлигидан далолат беради.

Кейинги йилларда илмий кадрлар тайёрлаш соҳасида анча силжиш юз берди. Ҳозир республикамиздаги давлатшунос ва ҳуқуқшунослардан 10 киши фан доктори ҳамда профессор, 70 дан ортиғи эса фан кандидати ҳамда доцентдир. Бир қанча юрист олимлар ҳозир докторлик диссертацияларини ҳимоя қилишга тайёрланмоқдалар.

КПСС Марказий Комитетининг «Ижтимоий фанларни янада ривожлантириш ва уларнинг коммунистик қурилишдаги ролини ошириш чоралари тўғрисида»ги қарорида ҳуқуқ фанлари соҳасидаги энг муҳим вазифалар белгилаб берилди. Бизнинг вазифамиз давлат қурилишининг, социалистик демократия ривожланишининг актуал проблемаларини тадқиқ қилишдан, меҳнаткашлар депутатлари советлари, давлат идора этиш услуби, хўжалик ҳаёти ва ижтимоий муносабатларни ҳуқуқий тартибга солиш илмий асослари масалаларини ишлаб чиқишдан, жиноятларнинг ва тартиб бузилишларининг олдини олиш ва уларга барҳам бериш, қонунчилик ва ҳуқуқ тартиботини мустаҳкамлаш чораларини ишлаб чиқишдан, совет қонунчилигини такомиллаштириш юзасидан илмий асосланган тавсиялар тайёрлашдан иборатдир.

Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллигини муносиб кутиб олиш учун илмий-ижодий фаолиятини кучайтираётган олимларимиз сафида биз юрист олимлар ҳам партия кўрсатмаларини бажариш йўлида куч-ғайратимизни аямаймиз.

О. ЭШОНОВ,
Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси.

Яқинда область партия комитетининг мажлислар залида Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги олдидан уч авлод вакилларининг учрашуви бўлиб ўтди. Суратда: учрашув қатнашчиларидан бир группа ўртоқлар.
Н. Тўраев фотоси.

УЧ АВЛОД

8-троллейбус охирги бекатда тўхтаганда, ундан бир тўда болалар гур этиб тушишди. Рўпарадаги катта бино уларни ўз қучоғига олди. Қўнғироқ чалиниб, зиёбахш хоналарда дарслар бошланиб кетди...

Бир вақтлар Тошкентдек шаҳри азимда яшовчи аҳолидан 2582 киши ўрта маълумот эгаси бўлган экан. Буни асримиз бошланиши арафасида — 1897 йилда ўтказилган аҳоли рўйхати қайд этган. Бугунги кунда эса биргина мана шу илм даргоҳида ўрта маълумот олаётганлар сони ўша вақтда бутун бир шаҳарда бўлган маълумотлилардан кўп—улар қарийб 3 мингни ташкил этади. Ҳа, бу мактаб Октябрь районидагина эмас, балки республикамиздаги энг катта ва кекса билим ўчоқларидан ҳисобланади.

Мактабнинг тўнғич авлод кишилари — Ўзбекистонда Совет ҳокимиятини барпо этишда қатнашган, гражданлар уруши йилларининг машаққатини бошидан кечирган, халқни илм-маърифат бўстонига чорлаган, хотин-қизлар озодлиги учун курашган кишилардир. Бир сўз билан айтганда улар республикамизнинг биринчи зиёлилари-дир. Бугун номлари ҳурмат билан тилга олиниб, тўрдан жой кўрсатиладиган Латиф Рафиқов, Воҳид Азизов, Мирнеъмат Мирзааҳмедов, Ғиёс Мусаев, Дали Зоҳидов, Марҳабо Худойберганова ва бошқалар шулар жумласидан. 40—45 йиллаб тер тўкиб меҳнат қилган, минглаб ниҳолларини илм чашмасидан баҳраманд этган бу табаррук кишилар, ҳозир иззатда. Уларнинг биринчи талабалари ҳам пенсия ёшига етиб қолишган.

Мактабнинг иккинчи авлоди шу даргоҳда билим асосларини эгаллаб, ҳозир жамиятимизнинг турли соҳаларида фаол меҳнат қилаётган кишилардир. Булар орасида биз ажойиб олимлар, инженерлар, врачлар, геологлар, педагоглар, матбуот ходимлари, ишчи-хизматчилар, қўйингчи ҳамма соҳа кишиларини учратамиз. Атоқли географ олим, профессор Зиёвиддин Акромов, филология фанлари кандидати Анвар Шомақсудов, фалсафа фанлари кандидати Ҳамидулла Умаров, химик олимлар Латиф Икромов, Абдулатиф Абдусамадов, Рауф Шокиров, Абдуҳамид Махсумов, Собир Алимов... улар жуда ҳам кўпчилик.

Мактабнинг учинчи авлоди эса ҳозир бўйнига қизил галстук таққан, кўкрагида комсомол нишони бўлган ўғил-қизлар.

Табаррук кексалар, шу мактабдан етуклик аттестати олган кишилар ўзларининг ўғил-қизлари, ука ва сингилларига ўтмиш кунлар, ўқиш эсдаликлари ҳақида, шонли юбилейни қандай муваффақиятлар билан кутиб олаётганлари тўғрисида сўзлаб беришади. Собиқ талабалар Ҳалил Қаюмов, Субутой Долимов, истеъдодли маорифчилардан қандай сабоқ олишганини сира унутишмайди. Шу даргоҳда қарийб 20 йил директорлик қилган республикада хизмат кўрсатган ўқитувчи Қурбон Юсуповнинг ҳам қизиқарли хотиралари бор.

— Оғир уруш йилларида ҳам,— дейди у, — қийинчиликларга мардона бардош бериб, илм зиёсидан баҳраманд бўлиш учун интилганлар кўп эди. Шу уруш йилларидан бирида 5 ўқувчи етуклик аттестати олган. Уларнинг ўқишга иштиёқини шу нарса ҳам кўрсатадики, шулардан 3 қиз фақат «5» баҳолар билан ўқиб, мактабни олтин медаллар билан тамомлаган.

Мактаб йил сайин ўсиб, камол топиб борди. Замонавий ўқув кабинетлари, лабораториялар, физкультура залларига эга бўлди. Ҳозир бу ерда 130 дан ортиқ тажрибали педагоглар ўқувчиларга фан асосларини пухта ўргатишда билим ва куч-ғайратларини аямаётир.

Республикамиздаги энг катта маърифат чашмасида хизмат қилаётган бу устозларга коммунистик жамият кишиларини тарбиялашдек олижаноб ишда янги муваффақиятлар тилаймиз.

С. МУСАЕВ.
Октябрь районидаги 111-мактаб.

КЕКСА БОЛЬШЕВИКЛАР ҲИКОЯСИ

Автобус келиб М. В. Фрунзе майдонида тўхтайди. Ундан революция ветеранлари тушиб келишади. Ветеранларни бу ерда Фрунзе район пионерлари ва комсомоллари кутиб олишади. Майдонда уч авлод вакилларининг тантанали учрашуви ўтказилади.

Кекса большевик Насриддин Хўжаев ёшлар олдида Ленин йўлланмаси билан Туркистонга келган саркарда Фрунзенинг қаҳрамонликлари ҳақида сўзлайди. Оловли йиллар ҳақида пионер ва комсомолларга жонли ҳикоя қилиб беради. Сўнг улар Фрунзе ҳайкали супачасига гулчамбарлар қўйиб буюк саркарда қаршисида таъзим қиладилар.. Пионерлар сўнг ветеранлар бўйнига қизил галстуклар тақадилар.

Уч авлод вакиллари тушган автобуслар Сапёрлар майдонига томон йўл олади. Бу ерда инқилоб қатнашчиларидан Зиннат Абдуллаев тошкентлик 12 сапёрнинг революция ғалабаларини ҳимоя қилишда кўрсатган жасорати ҳақида ёшларга гапириб беради.

Улуғ Октябрнинг шонли 50 йиллигига бағишлаб ўтказилган Фрунзе райони ветеранлари, комсомол ва пионерларининг ўзаро учрашувлари ғоятда кўнгилли ўтди.

ОКТЯБРЬ САФАРИ

Яқин кунлар ичида Тошкент темир йўл вокзалидан махсус учта поезд сафарга жўнади. У республикамиз колхоз ва совхозлари, саноат корхоналари ва қурилишлари вакилларини Астрахань, Боку, Тбилиси, Сочи, Волгоград каби ўнга яқин шаҳарлар бўйлаб йигирма кун давомида сайр қилдиради. Октябрнинг 50 йиллигига бағишланган бу сафарда ишлаб чиқариш пешқадамлари тарихий жойларни томоша қилишади.

50 йил. ТОШКЕНТ РЕВОЛЮЦИОН ВОҚЕАЛАРИ ХРОНИКАСИ

1917 ЙИЛ

24 ОКТЯБРЬ.

Туркистон ишчи ва солдат депутатлари ўлка Совети «Наша газета»ни қайта чиқариш ҳақида қарор қабул қилди.

Туркистон батареялари ва пулемёт командасининг кўпгина солдатлари ҳокимиятни Советлар қўлига топшириш, ўлим жазосини дарҳол бекор қилиш, ерни меҳнаткаш деҳқонлар қўлига топшириш, саноат ва савдо устидан ишчилар назоратини ўрнатишни талаб қилиб, умумий йиғилишда Советларни қувватладилар.

25 ОКТЯБРЬ.

Петроградда Улуғ Октябрь социалистик революцияси, Ленин раҳбарлигидаги большевиклар партияси бошчилигида Петроград ишчи ва солдатларининг қуролли қўзғолони ғалаба қилди.

Тошкент Совети ижроия комитетининг маҳфий мажлисида қуролли қўзғолонга тайёргарлик кўриш ҳақида қарор қабул қилинди. Совет ва унинг ижроия комитети штаб вазифасини ўташга қарор қилди.

26 ОКТЯБРЬ.

Эски шаҳар қурувчи ишчилари касаба союзи аъзоларининг умумий йиғилишида большевиклар ўзбек ишчиларига қуролли қўзғолонга тайёрлик кўрилаётганлиги ҳақида сўзлаб беришди ва уларни қўзғолонда иштирок этишга даъват қилишди. Ўзбек ишчилари бу даъватга жавоб бериб, қўзғолонда иштирок этамиз, қурол-яроғ билан ёрдам беришни сўраймиз, дейишди.

27 ОКТЯБРЬ.

Тошкент Совети ижроия комитети Туркистоннинг йирик шаҳарларига ўз вакилларини жўнатиб, жойларда қуролли қўзғолонга қурол-яроғ билан ёрдам беришни уюштиришни буюрди.

28 ОКТЯБРЬ.

Ишчи ва солдатларнинг қуролли қўзғолони бошланди. Тонгда Ўрта Осиё темир йўли бош устахоналарига, темир йўлга ҳамма тарафдан ишчилар йиғила бошлашди. Митингда большевиклардан А. Я. Першин ва В. С. Ляпиннинг буржуазияга қарши қурол билан қарши чиқиш ҳамда Вақтли ҳукуматни ағдариш ҳақидаги таклифлари маъқулланди.

Қўзғолонга амалий раҳбарлик қилувчи революцион комитет тузилди. Баррикада, озиқ-овқат, разведка отрядлари ташкил қилинди.

Эски шаҳарда қуролли қўзғолон ҳақидаги хабар тарқалиши биланоқ маҳаллий аҳоли баррикадалар қура бошлади. Қурувчи ишчилар ва бошқа ўзбек меҳнаткашлари ҳарбий дружиналар тузишди. «Ишчилар қўрғони» деб аталган темир йўлга душман бир неча марта ҳужум қилди.

29 ОКТЯБРЬ.

Туркистон комитети гимназия ўқувчилари ва чиновникларга қурол-яроғ тарқата бошлади. Эски шаҳар полициясининг комиссари Худоёрхоновга маҳаллий бой вакилларини қуроллантириш учун қурол-яроғ берилди. Темир йўл устахоналари деворлари олдида қўзғолончилар билан революция душманлари ўртасида жанг қизиб кетди. Кечқурун 17-Оренбург казаклар полки ишчилар томонидан асирга олинди.

30 ОКТЯБРЬ.

Генерал Коровиченко ишчилар баррикадаларини яксон қилиш учун артиллерияни ишга солди. Юнкерлар «ишчилар қўрғони»га ҳужум қилишга уриниб кўрдилар.

Ўзбек дружинасининг 200—250 кишилик аъзоси ва демобилизация қилинган 700 еттисувлик солдат бир ёқадан бош чиқариб, ишчиларга ёрдамга келдилар.

Кечқурун соат 6 да душман ҳужуми даф қилиниб, у шаҳарга чекинди. Фронт линияси шаҳар марказига кўчди. Революция душманларининг кучлари ҳарбий қўрғон ва унинг атрофидаги жойларга тўпланди.

31 ОКТЯБРЬ.

Ишчи ва солдатларнинг қуролли қўзғолони давом этди. Ҳал қилувчи ҳужум бошланди. Почта, телеграф, банк, муассаса бинолари қўзғолончилар қўлига ўтди.

Душман эски шаҳар томон чекина бошлади. Буларнинг отряди Анҳордан ўтиб эски шаҳардаги баррикадаларга дуч келди ҳамда қуршовда қолиб қаршилик кўрсатмай қуролини топширди.

Эски шаҳар билан қўзғолончилар ўртасида алоқа ўрнатиш борасида дастлабки қадам қўйилди. Қўзғолончилар эски шаҳар меҳнаткашларига мурожаат қилиб, уларнинг манфаатларини ҳимоя қилиш учун зарур бўлган ҳамма тадбирларни кўришга тайёр эканликларини билдирдилар.

Кеч соат 7 да бутун шаҳар қўзғолончилар томонидан эгалланди. Коровиченконинг мағлуб бўлган қўшинлари ҳар томондан ўраб олингач, қўрғонга чекинди.

Контрреволюциянинг сўнгги қўрғонига ҳужум бошланди. Бу ҳужумда маҳаллий миллат вакилларидан иборат 150 кишилик ҳарбий дружина ҳам иштирок қилди.

Роберт Рождественский.

ЗАЛП

Қандай хислат
мавжуд эди
бу залпда?
Тенгсиз қудрат
ҳақсизликни
тор-мор қилди бир зарбда!
Яна нелар
бу залпда
бўлмиш намоён?
Буюк ифтихор халқда,
Ҳайратланган ғарбу
тиз чўккан осмон!
Нелар бу залпда
кўринмиш эди
Айт, тағин?
Ёшлик шиддати
қайнади қалбда!
Баҳор водийсин
овози, ҳиди
анқиди —
бузилмай тахи!
Бу залпга қандай
қудрат ёр эди?
Ғайрат,
кенг кўлам,
Келажак зафари
Бор эди,
Ёрнди
истиқбол кўркам!
Аср тенгдоши
Кўрар
бир нигоҳ отиб:
Октябрь «Аврора»си
акс садо берар
тож-тахтларни
титратиб!

Юсуф ШОМАНСУР
таржимаси.

МЕҲНАТ—ЗИЙНАТИ

У 1954 йили Тошкентдаги полиграфия билим юртини муваффақиятли тугаллаб, 1-босмахонага ишга кирганда тажрибам оз, деб анча ҳайиққан эди. Кўп ўтмай интилиш ва кунт ўз самарасини кўрсатди: Тешабойни 3-босмахонага қўрғошин қуйиш агрегатида ишлашга таклиф этишди.

Ҳозир корхонада Тешабой Бой муҳаммедовнинг ўндан ортиқ шогирди устоз измини олган. Ўз касбига меҳр қўйган тошкентлик Н. Қодиров, янгийўллик Д. Ҳусниддинов, қаршилик Н. Умаров сингари ўртоқлар бевосита Тешабойнинг тажрибасидан баҳраманд бўлганлар. Улар устозларига тез-тез мактуб ёзиб, уни меҳнатда эришаётган ютуқлари билан кувонтирадилар. устознинг бой тажрибасидан ҳали ҳам озиқ оладилар.

А. НОРҚУЛОВ.

ЮБИЛЕЙ КИТОБЛАРИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Бирлашган нашриёти республикамизнинг энг йирик матбаа корхоналаридан бири ҳисобланади. Бу ерда кунига бир неча ўнлаб марказий, республика, область ва шаҳар газеталари босиб чиқарилади. Шу билан бир қаторда ўнлаб журнал, брошюра, китоб, плакат ва бир неча турли босма нашрлар нашр этилади.

Нашриётимизда ҳар йили ижтимоий-сиёсий, фан ва техника, адабиёт ва санъат, ахлоқ, этика ва эстетика масалаларига оид 200 номга яқин илмий-оммабоп брошюралар нашр этилмоқда.

Кўп йиллардан бери кенг ўқувчилар оммасига манзур бўлиб келаётган бу китобчалар турли сериялардан иборат. Уларга Ўзбекистон ССР «Билим» жамиятининг лекция-брошюралари», «Коммунистик ахлоқ масалаларига доир китобчалар», «Фан ҳақида суҳбатлар», «Партия ўқуви системасига ёрдам» сериясидаги брошюралар ва «Муштум» кутубхонаси китобчалари киради.

Яқинда нашриёт ўртоқ Ш. Р. Рашидовнинг «Дўстлик байроғи» номли китобини босиб чиқарди. Китоб жонли тарихий лавҳаларга, ҳозирги замон воқелигининг ҳаётий манзараларига бой.

Китобда нокапиталистик тараққиёт йўли ҳақида, ўз тараққиётларида турғун бўлиб қолган халқларнинг социализмга ўтишлари ҳақидаги марксча-ленинча таълимот асослари ёритилган. Совет Ўзбекистонида юз берган ўзгаришлар ва социализм ғалабаси бу таълимотни амалга оширилганлигининг амалий тасдиқи бўлганлиги кўрсатиб берилди. Коммунистик партия ва Совет давлатининг мамлакатимизда миллий масалани — ҳозирги замоннинг энг муҳим, энг мураккаб масаласини изчиллик билан амалга оширишни таъминлаган доно ленинча миллий сиёсати ёритилган.

Нашриётимиз бу йил «Билим» жамияти лекциялари» сериясида Совет ҳокимиятининг шонли 50 йиллик юбилейини, Владимир Ильич Ленин туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш мақсадида ана шу саналарга атаб ўнлаб китобчаларни нашр этди. Булар: тарих фанлари доктори Ҳабиб Турсуновнинг «Зафар йўли», тарих фанлари кандидати Нурбой Абирқуловнинг «Ўзбекистоннинг «оқ олтин»и, филология фанлари доктори Лазиз Қаюмовнинг «Ўзбек прозаси ярим аср ичида», ва ҳоказо асарлардир.

Келаси, 1968 йилда ҳам нашриётимиз бу серияда 60 номли турли ижтимоий-сиёсий, оммабоп китобчалар нашр этади. Булар ичида қуйидаги китобчалар бор: тарих фанлари кандидати Н. Саидовнинг «Коммунистик қурилишда КПСС ролининг ўсиши», тарих фанлари кандидати Ф. Озодаевнинг «В. И. Ленин ва Улуғ Октябрь», Л. М. Траписнинг «Коммунистик пропаганданинг ленинча принциплари», фалсафа фанлари кандидати Абдулҳай Валиевнинг «В. И. Ленин ва фан», фалсафа фанлари кандидати Яҳё Турмуҳамедовнинг «Коммунизм ва виждон эркинлиги», тарих фанлари кандидати Ф. Ҳайдарованинг «Ленин ва шарқ хотин-қизлари», Ю. Тешабаеванинг «Осиё ва Африка хотин-қизлари тинчлик учун курашда», Карима Маҳмудованинг «Меҳнатни илмий жиҳатдан ташкил қилиш», фалсафа фанлари доктори Эркин Юсуповнинг «В. И. Ленин ақлий меҳнат билан жисмоний меҳнат ўртасидаги тафовутларни бартараф қилиш йўллари тўғрисида», Сулаймон Юсуповнинг «Марксча-ленинча дунёқарашни пропаганда қилиш», иқтисод фанлари кандидати М. Муродовнинг «Ўзбекистон янги беш йилликда», Ғафур Шокировнинг «Космосни ўзлаштиришнинг атеистик аҳамияти», Р. Иззатуллаевнинг «Химия дин сирларини очиб ташламоқда», Яҳё Шермуҳамедовнинг «Ахлоқ илоҳийми?», юридик фанлари кандидати И. Ҳакимовнинг «Ленин социалистик мулкни қўриқлаш ҳақида» ва бошқа шуларга ўхшаган сиёсий-ижтимоий темалар бор.

Коммунистик ахлоқ масалаларига доир брошюраларимиз китобхонларга айниқса манзур бўляпти. Бу китобчаларда коммунизм қураётган совет кишиларини юксак коммунистик ахлоқ руҳида тарбиялаш масалалари ёритилади. Бу йил шу серияда педагогик фанлари кандидатлари Нусратхон Валиеванинг «Одоб—ақл чироғи», Ойшахон Тўраеванинг «Оилада ўзаро ҳурмат ва бола тарбияси», фалсафа фанлари кандидати Азиза Саидхўжаеванинг «Санъатда ахлоқ ва гўзаллик бирлиги», фалсафа фанлари доктори С. Ковалевнинг «Социализм ва маданий мерос», фалсафа фанлари доктори М. Ковальзоннинг «Дунёқараш ва ахлоқ», юридик фанлари кандидати Мақсуд Қориевнинг «Янги инсон камол топмоқда», Мухтор Камоловнинг «Коммунистик меҳнат учун кураш», фалсафа фанлари кандидати Ойсара Умурзоқованинг «Социалистик турмуш ва халқ анъаналари», Ҳадича Манночованинг «Ўртоқлик ва дўстлик», Адҳам Акбаровнинг «Ёш авлодни тарбиялашда адабиётнинг роли» номли китобчалари чиқди ва чиқиш арафасида турипти.

«Фан ҳақида суҳбатлар» серияси 1948 йилдан бери ҳар йили 52 номда нашр этилади. Ҳозир уларнинг номлари 1000 дан ҳам ошиб кетди. Бу китобчаларнинг Қирғизистон, Тожикистон ва Туркманистонда ҳам кўплаб мухлислари бор.

«Фан ҳақида суҳбатлар» сериясидаги китобчаларда фаннинг ҳамма соҳаси — химия, физика, геология, биология, астрономия, агрономия, электроника, кибернетика ва бошқа соҳалардаги энг сўнгги янгиликлар ёритилади ва муҳим кашфиётлар шарҳлаб берилади.

Илм-фаннинг атоқли арбобларидан жуда кўпларининг, масалан,— Абу Али ибн Сино, Форобий Абурайҳон Беруний, Абу Аъло Алмаърий, Мирзо Улуғбек, Христофор Колумб, Николай Коперник, Жордано Бруно, Галилео Галилей, Ломоносов, Пирогов, Менделеев, Тимирязев, Семенов-Тяньшанский, Павлов, Вильямс ва бошқаларнинг фанга киритган янгиликлари ва ҳаёт йўллари ёритиб берилди.

1967 йили бу серияда 52 ном китобча чиқарилади. Уларнинг кўпчилиги ҳозир китобхонларга тақдим этилди.

Келаси 1968 йилда ҳам бу серияда 52 номда китобча нашр қилинади. Улар орасида қуйидагиларни кўрсатиб ўтиш мумкин. Раҳматулла Иноғомовнинг «Улуғ доҳийнинг сиймоси», Л. Усмоновнинг «Ўзбекистон халқларининг эстетик мерослари ҳақида», Н. Баратовнинг «Ибн Синонинг ахлоқ қоидалари», Х. Юнусовнинг «Илмий фаразлар ва уларнинг фандаги роли», С. Йўлдошевнинг «Шоир Иқбол ва Октябрь революцияси», юридик фанлари кандидати Солиҳ Султоновнинг «Социалистик демократия тўғрисида суҳбатлар», иқтисод фанлари кандидати Эркин Аҳмедовнинг «Ўзбекистон ва унинг иқтисодий районлари», Г. Сидоровнинг «Биологик ҳимоя», А. Кондратовнинг «Тирик автоматлар», биология фанлари доктори Маннон Тўйчиевнинг «Инсоннинг қанотли дўстлари», қишлоқ хўжалик фанлари кандидати Маъмур Юнусовнинг «Ғўзанинг вилт касаллигига қарши янги кураш чоралари» ва бошқалар.

Бирлашган нашриёт томонидан босиб чиқарилаётган китобчаларнинг сифати йилдан-йилга яхшиланиб, ўқувчини мамнун этмоқда. Натижада бу нашрларнинг ўқувчилари борган сари кўпаймоқда.

И. ШОҒУЛОМОВ.

СОВЕТ ҲОКИМИЯТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИГА Октябрь саҳифаси

ИККИ ШЕЪР

ТОҒ БАҒРИДА ОППОҚ УЙ

Тоғ бағрида оппоқ уй,
Атрофи кўк, арчазор.
Яшил чойшабин ёзиб
Кўчиб келибди баҳор.
Салқин сабо чўққидан
Қор нафасин келтирар.
Тоғ гўзали арчалар
Салом бериб эгилар.
Харсанг кўзидан учар
Зилол чашма, томчилар.
Тоғ элчиси — шабада
Тулпорини қамчилар.
папка тутган болалар
оппоқ уйга йўл олур,
галстуклар бўйнида
лола каби товланур.
лолаларнинг гулшани
тоғ бағрида оппоқ уй,
бу — мактабдир, у даргоҳ
олиб келди дилга куй.

ҚАЛДИРҒОЧ

Қалдирғоч электр симида маржон,
бир-бирига навбат бермас, анжуман,
Учиб келар янгилари, аламон,
Пастда водий, олтин либосда чаман.
Шу чамандан топди ризқи рўзини,
Шу чаманда қурди рўзғор, ошён,
Шу чаманда бахтли сезди ўзини,
Шуни куйлаб, чуғурларди у чунон.
Бугун эса анжуманга йиғилган,
Ёзги ҳаётидан хурсанд чуғурлар,
Энди эса кўчиш навбати келган,
Олис ўлкаларга илмлайди. йўллар.
Бу элда ўтарди масъуд кунлари,
Уй қуриб, айвонда куйлаб қоларди.
Унга азиз эди соҳил қумлари,
Шаффоф булоқлардан бўса оларди.
Ҳавода чарх уриб, ўйинга тушса,
Уни қутлар эди баҳор чамани.
Бу юрт паст-баланддан кучарди доим,
Йўқ эди оламда бундай ватани.
Балки шунинг учун кўнглин узолмас
Ризқи, рўзин гаштин сурган жойидан.
учиб кетса балки қайтиб келолмас,
Шунинг учун куйлар юрт чиройидан

НАЗАРМАТ.

ТОШКЕНТДА хоккей бўлади

Студентлар шаҳарчасида яна қурилиш. Қурилишни тезлаштириш мақсадида бу ерда иш уч сменада олиб борилаяпти. Кундузими, кечасими баҳайбат кранлар, олов пуркаб блокларни бир-бирига улаётган монтажчилар, бетон қорувчи улкан агрегатлар тиними йўқ.

Катта жойни эгаллаган қурилиш объектининг чор томонида иш бараварига жадал кетаяпти. Чап биқинида бетон қуйиш ишлари олиб борилмоқда. Бу ерда аппаратлар хонаси бўлади. Яхмалак қилинадиган майдон шу ердан туриб музлатилади. Катта спорт залининг ҳарорат даражаси ана шу ердан бошқарилади. Бундай ишни бажарувчи машиналарга асосий бинонинг таг қисмидан иккита, бўйи ўттиз, эни йигирма метрлик иккита катта хона ажратилган.

Юқорида ҳам иш жадал бораяпти. Ўриндиқлар учун зинасимон қилиб кўтарилаётган бинонинг қомати кранга етай деб қолган. Баланд бетон блоклар устида Валентин Бондин бошлиқ пайвандчилар бригадаси олов чақнатиб фермаларни пайвандлашаяпти.

194-қурилиш-монтаж поездининг бошлиғи Борис Лазаревич Вайсман ҳозирги бажарилаётган ишлар, келгуси режалар ҳақида гапириб берди:

— Мана бу яхмалак учун мўлжалланган майдон, — деди у, — бўйи 62, эни 32 метр. Асли 5000 томошабин учун мўлжалланган. Бу ерда хоккей, бошқа муз усти ўйинларидан ташқари, яхши эритиб юбориб волейбол, баскетбол, бокс, кураш каби турли хил спорт мусобақаларини ҳам ўтказиш мумкин.

Улкан спорт саройи ҳақиқатан жуда гўзал бўлади. Целиноградлик қурувчилар қўлларидан келган барча меҳнатни аямаяптилар.

Студентлар шаҳарчаси ёнида улкан сарой қад кўтараяпти. Ҳадемай ишқибозлар бу ерда хоккей мусобақаларини томоша қилишади.

Б. ПЎЛАТОВ.

ПОЛЬША ДАФТАРИДАН

ВИСЛА СОҲИЛЛАРИ БЎЙЛАБ

Узоқ мамлакатга борганингда эътиборингни дарҳол ўзига жалб қиладиган ажойиб воқеалар бўладики, ундан чуқур таъсирланасан, худди шу мавзуда сўзлагинг, кўрганларингни, билганларингни суҳбатдошинг билан баҳам кўргинг келади. Польша Халқ Республикасига қилган сафаримдан худди ана шундай бой таассурот олдим. Бу мамлакатнинг қайси шаҳрида бўлмай, ҳам кишини ҳаяжонлантирадиган, ҳам чуқур сукутга соладиган дамлар кўп бўлди. Шуларнинг ҳаммаси хотирамга чуқур ўрнашиб олдики, ёзишга жазм қилдим.

Лодзь дастлабки кўрган шаҳрим эди. Польшанинг енгил саноати корхоналари жойлашган бу шаҳарнинг Тошкент тўқимачилик комбинатига ўхшаб кетадиган заводлари, қанчадан-қанча фабрикалари бор. Бу корхоналар коллективларининг, дўстларимизнинг Улуғ Октябрнинг шонли эллик йиллиги шарафига меҳнат вахтасида туриб ишлаётганлигини, юбилейга катта меҳнат совғалари тайёрлаётганликларини кўриб беҳад қувониб кетасан, киши. Капитализм асоратидан қутилиб, социалистик йўлдан дадил бораётган Польшанинг истиқболи, халқ фаровонлиги, инсон қадр-қиммати улуғланаётгани — ҳамма-ҳаммаси яққол кўзга ташланади. Булар ҳақида мамнун ҳикоя қиласан-у, лекин шаҳар кезиб юриб, мамлакатнинг қадимги обидалари, тарихий ёдгорликларини кўрганингда беихтиёр сукутга ботасан.

Мана биринчи кўрганим Лодздаги Родогош майдони. Минорага ўхшаш баланд кўтарилган ёдгорлик ёнига келиб тўхтаймиз. Атрофи ғиштин девор билан ўралган қўрғон томон бориб, темир панжарали дарвозадан ичкари кирамиз, деворлар устида тиканли симлар. Бу киноларда кўрганимиз даҳшатли ўлим лагерини эслатади. Икки ҳамроҳим ҳам сукут сақларди. Шоферимиз Ежи Игнатовичнинг кўзида ёш йилтиллади. Ҳа, ҳаммаси аён бўлди. Бу жой қонли йиллар — Улуғ Ватан уруши йилларида босқинчи фашистларнинг ажал лагери бўлган экан.

—1939 йилгача Фабрика эди, — ҳамроҳимиз Софя Тарновска чуқур энтикиб сўзлай бошлади, — улар босиб киргач, то 1945 йилнинг январигача бу ерда озмунча қон тўкилдими?! Икки ярим минг бегуноҳ кишининг ёстиғи қуриди, — Софя деворларга ўйчан боқиб қолган эди. Игнатович гарчи рус тилини яхши гапиролмаса ҳам, юрагидаги гапни ифодаламоқчи бўлди:

— Мен ҳам шу лагерда бўлганман. — У гапирардию, овози қалтираб лаблари титрарди. Бошини сарак-сарак қилиб, тортган азоб-уқубатларини ифодаламоқчи бўларди, — орамизда руслар ҳам кўп эди, — деди ниҳоят у.

— Воқеа бундай бўлган, — изоҳ берарди Софя, — урушнинг охирги йили, поляк ва совет солдатлари қамалда қолган Лодзни озод қилиш учун шаҳарга кириб келаётган эди. Таҳликага тушиб қолган немис босқинчилари шунча қилган талафотлари етмагандай, лагердаги маҳбусларнинг ҳаммасини куйдириб, кириб юборишга ошиқардилар.

Ўн еттинчи январь куни эди. Бу қонли кун лоздликлар хотирасидан ўчмайди. Лагерда ёнғин кўтарилади, унинг деворлари, камера атрофларида аланга ловуллайди. Бечора маҳбуслар жон ҳолатда ўзларини деворларга урадилар, бир амаллаб ёнғиндан қутилишга уринадилар. Лекин атрофни ўраб олган газандалар уларни шу заҳоти ўққа тутишади. Инсон танининг тутуни бутун шаҳарни тутади, алангаси осмонга кўтарилади. Одамлар саржиндай тахланади... — Софя бир нафас жим колди. Шу пайт қўлида бир даста фотосурат кўтарган киши бизга яқин келди-да, поляк тилида:

— Мана, меҳмонга ўша пайтда олинган суратлардан келтирдим, — деб қолди. Қўлга оламиз, Софянинг сўзларини тасдиқловчи расмлар. Ҳамроҳим яна ҳикоясида давом этади:

— Бу азобли дамлар икки кун давом этди. Шуниси ачинарлики, қисқа вақт ичида лагердаги кўпчилик одам куйиб кул бўлди. Аҳён-аҳёнда инграган овозлар эшитилади, чала куйган танлар ерларда ётарди.

Софянинг гапини Игнатович бўлади:

—19 январда бўлса шаҳар фашистлардан озод қилинди. Эҳ, иккигина кун-а, газандалар ўз ўлимини билатуриб шундай қилишган... (У ҳар қанча уринмасин, ҳаяжонини боса олмасди). Мени чала ўлик ҳолатда мана шу жойдан топишган, — деди-да бино ортидаги бир чуқурликни кўрсатди:

— Биз бир нечта киши жон ҳолатда ўзимизни деворга урганимизда қочолмай шу ерга йиқилганмиз, чала куйган эканмизми, ажал чангалига ололмапти, узоқ вақт бемор ётдим, тузалдим. Аммо ярим жон бўлиб қолганман, юракнинг мазаси йўқ. Бу жойдан ҳаяжонсиз ўтолмайман. ҳар кўрганда ўша даҳшатли манзара кўз ўнгимда гавдаланади.

Бундай пайтда ҳамсуҳбатинг билан бирга изтироб чекасан киши. Дарвозадан чиқарканмиз, ҳар биримизнинг дилимиздан «урушнинг номи ўчсин» деган фикр ўтарди.

Қўрғонга кираверишда майдон, унинг саҳнида ёдгорлик обелиски. Атрофида чамандек очилган анвойи гуллар енгил шабада эпкинида тебраниб, бош эгиб, таъзим қилаётгандай.

Яна шаҳар кезишда давом этамиз. Сердарахт майдон, ям-яшил майсазор, хушманзара хиёбонга яқинлашганимизда, — энди Лодзнинг кўрки — Пянатевский паркини томоша қиламиз, — таклиф этди Софя. — Бу парк шаҳримиз аҳолисининг истироҳат жойи, ишдан бўш маҳаллар, дам олиш кунлари боғимиз жуда гавжум бўлади, — у аллеяда коляска етаклаб кетаётган ёшгина аёлга ишора қилиб, — ҳатто чақалоқлар ҳам боғимизда сайр қилишни яхши кўришади, — деб қўшиб қўйди кулиб.

Паркнинг марказига етганимизда қаршимиздан оддий сайр қилувчилар эмас, бир группа туристлар келишарди. Қўлларида блокнот, фотоаппарат. Улар кенг аллеянинг икки тарафидаги совет солдатлари хотирасига ўрнатилган ёдгорликлардан қайтишаётган экан. Бу ерда совет жангчилари гуллар қучоғида, инсоният меҳр гиёси ардоғида мангу ухлаб ётишарди. Мармарга «1941—45 йиллар фашизмга қарши курашда ҳалок бўлган қаҳрамонларга абадий шон-шарафлар!» деган сўзлар ўйиб ёзилган. Ёдгорликларга яқин келиб, қабрлар устига қўйилган мармар тошлардаги ёзувларни ўқиймиз.

Г. И. МОЛЧАНОВ
И. Н. ТОЛКЕВИЧ
А. АШИРОВ
Н. М. МОКИН
ХЎЖАЕВ
УЗБЕКОВ

Таниш фамилиялар... Ҳар бирини ўқиб чиқаман. Рус тилида ёзилган. Қаҳрамонларнинг туғилган йили, хизмат қилган қисми, ҳаммаси тўлиқ ёзилган. Блокнотга кўчираман, ўйчан тикиламан.

Сукутни қувалашиб чопишиб, қийқириб ўйнаётган қувноқ болаларнинг шўх кулгиси бузиб юборди. Донлаб юрган бир гала кабутар монументлар тепасидан учиб ўтиб, яна қайтиб ерга қўнишарди. Тонгдаги қалин булут тарқалган, қуёш чарақлаб пушти, қизил гулларга заррин нурини сочиб турарди. Гуллар жуда-жуда кўп.

— Бу ерда тўрт фасл ичи, ҳатто қаҳратон қишда ҳам гул аримайди, — аста гап қотади Софя. Паркдан чиқиб энди Лодзнинг «Чилонзор»и томон йўл оламиз. Бутун бир янги район қад кўтаряпти бу ерда. Кўпқаватли турар-жой бинолари, мактаб, болалар боғчалари, яслилари... Бутун бир кварталда эса шифохона, поликлиника, аптекалар жойлашган.

Бу жойларда кечки пайт кўчалар янада серқатнов, гавжум бўлади. Кўринарли ерларда янги фильмларнинг афишалари осиғлиқ. «Вестерплятте» деган йирик ҳарфлар билан ёзилган афишага тикиламан. Дарвоқе бу фильм халқаро бешинчи кинофестивалда кумуш медаль олган эди-ку, Польша фильми. Шунда фикримни англагандай ҳамроҳим Софя:

— Бу бадиий фильм, лекин уни ҳужжатли деса бўлади. Бўлган воқеа ҳикоя қилинади фильмда. Биз уни кўрамиз. Шу воқеа содир бўлган жойга ҳам борамиз — деди.

Ф. УСМОНОВА.

Суратларда: (юқорида): Лодзь шаҳрининг марказий кўчаларидан бири — Пнатковский кўчаси. Пастдаги суратда: Родогош концлагеридаги ёнғин тасвирланган.

Дунё хабарлари

МАМЛАКАТЛАР ОДАМЛАР ВОҚЕАЛАР

ОКТЯБРНИ ҚУТЛАБ

УЛУҒ ОКТЯБРЬ РУҲЛАНТИРМОҚДА

СОФИЯ. «Работническо дело» газетасининг бош мақоласида айтиладики, мамлакатимизда Октябрь юбилейига бағишланган ишларнинг ҳаммаси социализм ишига, янги жамият қуришнинг юксак мақсадларига порлоқ ишонч, оптимизм руҳи билан суғорилиб ва шу руҳ билан илҳомланиб бошланмоқда.

Бу улуғ байрам заводлар ва қурилишларда ижодий юксалиш ва катта меҳнат муваффақиятлари билан нишонланмоқда. Буюк байрам шарафига ўтказилаётган социалистик мусобақада катта натижалар қўлга киритилмоқда. Кўпгина коллективлар ўзларининг ишлаб чиқариш программаларини ошириб бажармоқдалар. Болгариянинг ифтихори бўлган янги корхоналар ишга тушмоқда.

Бутун болгар халқи самимий муҳаббат ва ташаккур ҳислари билан совет мамлакатига кўз тикиб улуғ революция ишини, — социализм ва коммунизмнинг ғолиб ишини шуҳратламоқда.

ЮБИЛЕЙ ШАРАФИГА

БЕРЛИН. Германия Демократик Республикаси миллий халқ армияси ва Германиядаги совет қўшинлари группаси қисмларининг бу ерда Маркс—Энгельс—Плац майдонида Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллиги шарафига бағишланган паради ўтказилди.

Германия Демократик Республикасининг партия ва ҳукумат раҳбарлари, министрлар, жамоатчилик вакиллари фахрий минбардан жой олдилар.

Эрталаб соат 10 да Берлинда ҳарбий парад бошланди. Бу парад Совет Иттифоқи билан Германия Демократик Республикасининг бузилмас қуролдошлигини, ҳар иккала мамлакат армияларининг жипслигини, улар меҳнаткашларнинг социалистик ғалабаларини ҳимоя қилишга шай эканлигини намойиш қилди.

Берлин аҳолисидан минг-минглаб кишилар кўчаларга чиқишиб, икки қардош армия жангчиларини қизғин табриклаганди.

Германия Демократик Республикаси миллий халқ армияси ва Германиядаги совет қўшинлари группаси қисмларининг парадлари Дрезденда, Магдебургда ва Эрфуртда ҳам ўтказилди.

Порт шаҳри бўлган Ростокда Германия Демократик Республикаси ҳарбий денгиз кучлари жанговар кемаларининг ва икки марта қизил байроқли Балтика флоти жанговар кемаларининг паради бўлди.

ВЕНЕСУЭЛАДАН ТАБРИК

КАРАКАС. Венесуэла Коммунистик партияси Каракас комитетининг баёнотида «Бутун дунёдаги ишчилар синфи ва прогрессив кишилар Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллигини зўр хурсандлик билан кутиб олмоқдалар» дейилади.

Октябрь революциясидан кейин ўтган зафарли 50 йил зўр илмий муваффақиятлар, баракали меҳнат билан, империализмга ва халқаро реакцияга қарши кураш билан нишонланди, дейилади баёнотда.

КОРЕЯ ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК РЕСПУБЛИКАСИ ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРИНИНГ МАКТУБИ

ПХЕНЬЯН. Корея Халқ Демократик Республикасининг ташқи ишлар министри Пак Сен Чер Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош ассамблеяси XXII сессиясининг раиси Корнелиу Мэнескуга ва Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Бош секретари У Танга мактуб йўллади. Мактубда айтиладики, Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг «Кореяни бирлаштирувчи ва қайта тикловчи комиссияси» тузган йиллик доклад бу комиссия АҚШ қўлида унинг Кореяда агрессив сиёсат ўтказиш учун қурол бўлиб қолганлигини яна бир марта кўрсатди.

Америка империалистлари, дейилади мактубда, Корея Халқ Демократик Республикасига қарши янги фитналар тайёрламоқдалар. Улар Корея халқининг хоҳиши билан ҳисоблашмай ва Кореядаги агрессияни Бирлашган Миллатлар Ташкилоти номидан оқлаш мақсадида Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг «Кореяни бирлаштирувчи ва қайта тикловчи комиссияси»ни тузишди.

«Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Кореяни бирлаштирувчи ва қайта тикловчи комиссияси» тарқатиб юборилиши лозим, «Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг қўшинлари» деган ниқоб остида Жанубий Кореяни оккупация қилиб турган Америка қўшинлари бу ердан дарҳол чиқиб кетиши керак, Кореянинг бирлигини қайта тиклаш масаласини корейс халқининг ўзи тинч йўл билан ҳал қилиши лозим, дейилади мактубда.

Кореяда Америка империалистларининг кундан-кунга кучайиб бораётган иғвогарлик ҳаракатлари натижасида вужудга келаётган аҳвол, дейилади сўнгра мактубда, Осиёда ва бутун дунёда тинчликни хавф остида қолдирмоқда.

СОБИҚ АМЕРИКА ЭЛЧИСИНИНГ АЙТГАНЛАРИ

НЬЮ-ЙОРК. Американинг Ҳиндистондаги собиқ элчиси Жон К. Гэлбрейт, «уруш вақтида ҳамиша ҳукумат томонида бўлиб, ҳеч сўзсиз уни қувватлаб келган аксарият» эндиликда Жонсон ҳукуматини қувватламайдиган бўлиб қолди, деди.

Урушга қарши ҳаракатнинг бу таниқли вакили, Вьетнамда уруш олиб борилаётганлиги натижасида ҳукуматни қўллаб-қувватлаётган америкаликлар тобора камаяверади, деган гапни ҳам айтди.

Касселда реваншчилар йиғини

БОНН. Касселда Ғарбий Германиядаги энг катта реваншчи ташкилот — «қувланганлар иттифоқи»нинг «федерал конгресси» бўлиб ўтди. Шу иттифоқнинг Германия Федератив Республикасининг турли қисмларидан келган мингга яқин вакиллари иштирок қилаётган мана шу йиғинда Бонннинг кўчирилган кишилар ишлари билан шуғулланувчи министри Фон Хассель нутқ сўзлади. У «Германияни 1937 йилги чегаралари доирасида қайта тиклашни» талаб қилди ва «шарқий областлардан воз кечишга» қарши чиқди. Маълумки иккинчи жаҳон урушидан кейин социалистик мамлакатлар составига ўтган Польшанинг ғарбий районларини ва бошқа территорияларни Бонн пропагандаси «шарқий областлар» деб атайди.

ИОРДАНИЯДА НЕФТЬ ҚИДИРИШ ИШЛАРИ

ОММОН. Иордания табиий ресурслар бошқармаси Улик денгизининг жанубий қисмидаги Лисон районида нефть топиш мақсадида кон-қудуқ пармалашга киришди. Иордания информация агентлигининг хабарида айтилишича, Иордания биринчи марта ўзи мустақил равишда нефть қидирув ишларини бошлаб юборди. Шу маҳалгача бундай ишларни асосан ғарб фирмалари бажариб келган бўлса ҳам, лекин бу ишлар ҳеч бир натижа бермаган эди.

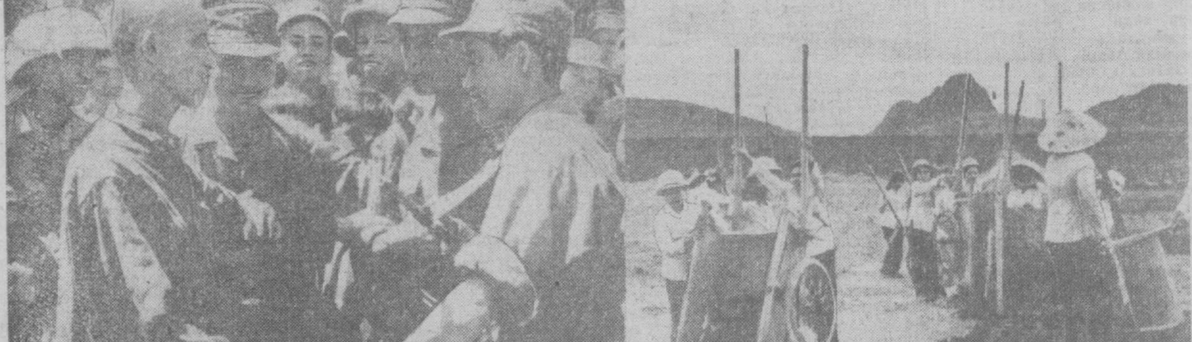

Вьетнам курашда ва меҳнатда. Суратларда: (чапдан ўнгга) Хатай ўлкасидаги Тунгтиен қишлоғида яшовчи деҳқон Дуонг Минь ўзининг учала ўғлини Вьетнам халқ армиясида хизмат қилишга юборган. Суратда: ота ўғилларини фронтга кузатмоқда. Зарбдор аёллар бригадаси Америка самолётларининг ҳужумида шикастланган йўлларини ободонлаштиришда қатнашмоқдалар.

ВИА-ТАСС фотолари.

ФУТБОЛ

ЯНА МАҒЛУБИЯТ

«Пахтакор» яна ютқазди. Бу сафар тошкентлик футболчилар Москвада Марказий Армия спорт клуби командасидан 0:2 ҳисобида енгилишди. Яна чекиниш, яна турнир жадвалида пастга тушиш. Бу кўнгилсиз одат қачонгача давом этаркин?!

Тўғри, галдаги мағлубиятда дарвозабон Н. Любарцевнинг ҳам айби бор. Лекин биргина дарвозабон ўйин тақдирини ҳал қилолмайди-ку! Қаторасига уч ўйинда бирорта тўп киритаолмаган ҳужумчиларга нима дейиш керак?! Г. Красницкий, Э. Абдураимов, В. Бектошев, Б. Иброҳимовлар «бўлар иш бўлди» деб, тўқсон минут «ўйнаб беришяпти». Бу билан узоққа бориб бўлмайди-ку, ахир! Турнир жадвалига бир назар ташланг. 17-ўринда турган «Пахтакор», 18-ўринни эгаллаб турган «Черноморец»дан икки очко, сўнгги ўринда бораётган «Зенит»дан уч очко кўп тўплаган. Агар галдаги турда пахтакорчилар мағлубиятга учрашадиган бўлса (буни сира-сира истамаймиз) аҳвол янада мушкуллашади.

ЦСКА билан «Пахтакор» ўйини ҳақида репортаж олиб борган В. Синявский ишқибозларни қаттиқ ранжитди.

Дам олиш куни мамлакатимизнинг еттита шаҳрида навбатдаги учрашувлар бўлиб ўтди. Судьялар протоколига қуйидаги натижалар ёзилди: «Динамо» «Киев» — «Нефтяник» — 2:0, «Крылья Советов» — «Қайрат» — 1:0, «Динамо» (Тбилиси) — «Локомотив» — 1:1, «Зенит» — «Шахтёр» — 1:1, «Динамо» (Минск) — СКА (Ростов-Дон) — 1:1, «Торпедо» (Москва) — «Торпедо» (Кутаиси) — 2:2, «Черноморец» — «Арарат» — 0:2.

Ш. УМУРЗОҚОВ.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 17.55—Эшиттиришлар программаси, 18.00—Телеянгиликлар, 18.15—Юбилей янги қурилишлари, 18.30—Биз Кронштадтданмиз (бадиий фильм). 20.00—Эшиттиришлар программаси.

Ўзбек тилида: 20.05—Телеянгиликлар, 20.25—Ҳуррият қалдирғочлари (хотин-қизлар учун). 20.55—Олов қалбли кишилар («Октябрь» программаси).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 17.30—Ўқув эшиттиришлари программаси. Асосий эстетик тушунчалар (мактаб ўқувчилари учун). 18.05—Немис тилидан учинчи машғулот (студентлар учун), 18.40—Математика. Иккинчи тартибли эгри чизиқнинг умумий тенгламаси (студентлар учун).

19.40 дан—Москва кўрсатади.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

17.00—Олмаота кўрсатади.

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Рус тилида: 18.30—Сувга сакраш бўйича СССР кубоги учун мусобақалар, 19.30—Бугун пионерлар уйида (фильм-концерт). 20.30—Саломат бўлинг (цирк томошалари).

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА—31/X да Ўғирланган умр, 1/XI да Алжонларим.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА—31/X да Ёшликда берган кўнгил, 1/XI да Ватан ишқи.

КИНО

Лўли—«МОСКВА», НАВОИЙ номли, «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Марианна — «ЎЗБЕКИСТОН», «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Бурьян— (кенг экранли рангли фильм)—САНЪАТ САРОЙИ (кундуз соат 5 ярим ва кеч 7 яримда).

Хоинлик—«ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

«ТАШСАНТЕХГАЗМОНТАЖ» ТРЕСТИНИНГ 1-МОНТАЖ БОШҚАРМАСИГА Тошкентда доимий ишга слесарь-сантехниклар, газ ва электр пайвандчилари, юкчилар.

КЕРАК

Ёлғиз кишилар ётоқхона билан таъминланадилар.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар. Высоковольтний массиви, Лафарга кўчаси, 90-уй, кадрлар бўлими (13-трамвай, 41 автобуснинг «Химия институти» бекати).

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА») — Орган Ташкентского обкома КП Узбекистана, областного Совета депутатов трудящихся.

Бизнинг АДРЕС: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26 уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — В35212, Редактор ўринбосарлари — В35885, В31232, Масъул секретарь — В34808. Пропаганда, адабиёт ва санъат бўлимлари — В31936. Саноат, транспорт ва қурилиш бўлими — В33786. Партия турмуши, Ахборот ва спорт бўлимлари — В 35811, Қишлоқ хўжалиги, фан, мактаб ва олий ўқув юртлари бўлимлари — В39050, Совет қурилиши, маиший хизмат ва шаҳар хўжалиги бўлими — В38761. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — В34048. Эълонлар бўлими — В38142. Коммутатор — В30249 дан В30258 гача.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Р. 02225. Индекс—64697. А. 1778.